

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi*

*Hüseyin SAYIN***
*Yusuf DOĞAN****

Öz

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim sürecinde zorunlu dersler kapsamında öğrenciler tarafından kullanılan ders kitaplarındaki söz varlığı ile ilgili bir durum analizi ortaya koymaktır. Nitel araştırma yönteminde durum çalışması deseninde yürütülen araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim yılı örnekleminde 48 ders kitabı üzerinden gerçekleştirilmiş; doküman incelemesi yoluyla toplanan veriler, içerik analizleri ile değerlendirilmiştir. Ders kitaplarından elde edilen 1.058.434 biçimbirimsel (ham) söz varlığı, anlambirimsel olarak incelenmiş ve araştırmanın amacına uygun olarak literatürde daha önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda işlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin zorunlu dersler kapsamında işlenen ders kitaplarında toplam olarak 33.021'i birbirinden farklı olmak üzere 949.355 söz varlığı unsuruyla karşılaştığı tespit edilmiştir. Bu unsurlardan 864.345'i (20.798 çeşit) temel söz varlığı, 170'i (113 çeşit) atasözü, 16.252'si (2.247 çeşit) deyim, 2.793'ü (636 çeşit) ikileme, 968'i (197 çeşit) kalıp söz, 43.792'si (6.110 çeşit) özel isim, 20.623'ü (2.733 çeşit) sayısal ifade, 412'si (187 çeşit) yabancı dillere ait söz varlığı unsuru olarak belirlenmiştir. Ders kitaplarında yalnızca bir kez kullanılmış olan 11.891 söz varlığı unsuru, ders kitaplarında geçen söz varlığı toplamının yaklaşık olarak %1,25'ini; birden çok tekrar eden 21.129 söz varlığı unsuru (toplamda 937.464 sıklık) ise ders kitaplarında geçen söz varlığı toplamının %98,75'ini oluşturmuştur. Ders kitaplarında en sık geçen ilk 2.002 söz varlığı unsuru ise çalışma ekinde paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Söz varlığı, ilköğretim ders kitapları, kelime sıklığı, derlem, kelime listesi

The Analysis of Primary School Textbooks in Terms of Vocabulary

Abstract

The aim of this study is to present a case analysis of the vocabulary in the textbooks used by students within the scope of compulsory courses in primary education. The research, which was conducted in a case study design in qualitative research method, was conducted on 48 textbooks in the sample of 2018-2019 academic year; the data collected through document analysis were evaluated using content analysis. The 1,058,434 morphemic (raw) lexical items obtained from the textbooks were semantically analyzed and processed in line with the criteria previously determined in the literature in accordance with the purpose of the study. As a result of the research, it was determined that students encountered a total of 949,355 lexical items, 33,021 of which were different from each other, in the textbooks covered within the scope of compulsory courses. Of these elements, 864,345 (20,798 types) were identified as basic vocabulary, 170 (113 types) as proverbs, 16,252 (2,247 types) as idioms, 2,793 (636 types) as reduplication, 968 (197 types) as phrases, 43,792 (6,110 types) as proper names, 20,623 (2,733 types) as numerical expressions, and

* Bu çalışma, ikinci yazarın danışmanlığında yürütülen ve birinci yazar tarafından hazırlanan "İlköğretim Öğrencilerinin Ders Kitapları Aracılığıyla Karşılaştığı Söz Varlığı Unsurları" başlıklı doktora tezinin verilerinin bir kısmından yararlanılarak oluşturulmuştur.

** Dr., Millî Eğitim Bakanlığı Konya Ölçme Değerlendirme Merkezi, dr.hsynsyn@gmail.com, ORCID: 0000- 0001-6857-8368

*** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, ydogan@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8384-9808

412 (187 types) as foreign language vocabulary elements. The 11,891 lexical items that were used only once in the textbooks constituted approximately 1.25% of the total, while the 21,129 lexical items that were repeated more than once (937,464 frequencies in total) constituted 98.75% of the total lexical items in the textbooks. The top 2,002 most frequently occurring vocabulary items in the textbooks are shared in the appendix.

Keywords: Lexicon, primary school textbooks, word frequency, corpus, word list

Giriş

Dil becerilerinin ediniminde anahtar görevindeki en önemli unsurlardan biri de hiç kuşkusuz o dilin söz varlığıdır. Aksan (2016) dünyada kullanılan bütün dillere bakıldığında toplamda yaklaşık 50 kadar farklı ses içinden her dilin bir dizge yapısı oluşturduğunu ve kendine özgü söz dizimi kurallarıyla sayısız yeni yapılar elde edilebildiğini, bunun da bir dilin en önemli özelliklerinden biri olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla bir dilin kendine has dizge yapısıyla ve söz dizimi kurallarıyla ortaya çıkan anlamlı veya görevli dil birimleri, o dilin söz varlığının parçalarını oluşturmaktadır.

Söz varlığı terimini tam anlamıyla açıklayabilmek için “söz” kavramını tanımlamak ve sınırlarını belirlemek gerekmektedir. Türk Dil Kurumu, “söz” kavramını, Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü’nde (TDK, 2024c) “sözcük veya sözcük dizisi”, Gramer Terimleri Sözlüğü’nde (TDK, 2024b), “bir maksadı anlatmak üzere söylenen kelime veya kelimelerden oluşan dizi; toplumsal bir kurum olan dilin kişi tarafından özel olarak kullanılması”, Vardar (2007) ise Dilbilim Terimleri Sözlüğü’nde “dil yetisinin kişisel bir istenç ve anlık eylemiyle özdeşleşen bireysel yanı” olarak tanımlamıştır. Bu tanımlarda sözün, bir anlam taşıması ve bireysel edimlere bağlı olarak ortaya çıkması, bir sözcük veya sözcük dizisi olması gibi özellikleri ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla söz denince akla yalnızca müstakil yapıdaki temel kelimeler gelmemelidir.

Güncel Türkçe Sözlük (TDK, 2024a) söz teriminden daha genel bir kavram alanına sahip olan “söz varlığı” terimini tanımlarken “Bir dildeki sözlerin bütünü” şeklinde bir ifade kullanmaktadır ve bu kavramı “söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler” kelimeleriyle eş anlamlı olarak göstermektedir. Gramer Terimleri Sözlüğü’nde (TDK, 2024b) ise bu terim, “Bir dilin bütün kelimeleri; bir kişinin veya bir topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı” ifadesiyle daha geniş bir açıdan ele alınmıştır.

Birbirleriyle anlam ilişkileri kuran kelimelerin oluşturduğu yeni anlam birimleri de birer söz varlığı parçası olmaktadır. Aksan (2015a, s. 15) söz varlığı denilince yalnızca o dilin sözcüklerini değil aynı zamanda deyim, kalıp söz, kalıplaşmış söz, atasözü, terim ve çeşitli anlam kalıplarının oluşturduğu bütünü anlamak gerektiğini belirtmiştir. Demir de (2016, s. 146) bir dilin söz varlığının, sözlüklerde madde başı olarak ele alınan kelime ve sözlerden ibaret olmadığını belirterek dili meydana getiren bütün unsurların (sözlükte yer almayan sözler, deyimler, atasözleri, ikilemeler, farklı yapılarıdaki birleşik kelimeler, argo, jargon vb.) birlikte değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Yapılan tanımlardan anlaşılacağı üzere “söz varlığı” terimi hem bir dildeki sözlerin bütünü hem de bir kişinin veya topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı olarak iki farklı anlam ve kullanım alanına sahiptir. Arı (2022, s. 136) dildeki bütün kelimelere atıfta bulunan bir terim olarak söz varlığının; kelimelerle birlikte deyim ve atasözü gibi anlamsal ve biçimsel bütün söz gruplarını içine aldığı, kişisel söz varlığının ise bireyin bildiği, anlamlandırabildiği ve kullandığı, kısaca, bilişindeki etkin ve edilgin kelime ve söz gruplarını kapsadığını belirtmiştir.

Söz varlığının dört temel dil becerisine göre farklı nitelikleri vardır ve bu nitelikleri anlama ve anlatma becerilerine göre şekillenir (Doğan, 2020, s. 55). “Anlama becerileri” olarak ifade edilen dinleme/izleme ve okuma yoluyla öğrenilen/edinilen söz varlığı unsurları, yalnızca belleklerde bekliyor ise “edilgin/pasif/alıcı” olarak, “anlatma becerileri” olarak ifade edilen konuşma ve yazma yoluyla kullanılıyorsa “etkin/aktif/üretici” olarak nitelendirilmektedir (Baş, 2006, s. 160-107; Göğüş, 1978, s. 360; Gökçe, 2020, s. 94; Karadağ, 2005, 21-23; Kurudayıoğlu, 2005, s. 10). Ayrıca söz varlığının kullanım durumları dışında “genişlik, derinlik ve ağırlık” olarak ifade edilen farklı boyutları da bulunmaktadır (Onan, 2016, s. 14-17). Genişlik, “çeşitli konularda sözcük bilmek”; derinlik, “sözcüklerin çeşitli anlamlarını bilmek ve duruca anlamak”, ağırlık ise “bir konuda çok sözcük bilmek olarak tanımlanır

(Russel'den akt. Göğüş, 1978, s. 360). Söz varlığı terimini tam anlamıyla kavramak için bu farklı durumları ve boyutları da göz önünde bulundurmamak gerekir.

Bireyin bir dili tam anlamıyla bilmesi ve kullanması demek, o dilde yazılan metinleri ve yapılan konuşmaları anlamak, o dili kullanarak konuşabilmek ve yazabilmek anlamına gelir. Bu da bireyin anlama ve anlatma becerilerini doğrudan etkileyen zengin bir söz varlığı ile mümkün olabilmektedir çünkü bir dilde kullanılan söz varlığı miktarı, o dili kullananların duygu, düşünce ve kültür dünyasında o oranda bir karşılığının (varlık/durum/olay/düşünce/duygu) olduğunu gösterir. Dolayısıyla bireylerin söz varlığı ne kadar zengin ise duygu ve düşüncelerini ifade etmek için sahip olduğu ve kullanabileceği seçeneğin de o kadar zengin ve çeşitli olacağı bilinen bir gerçektir.

Dilin bir millette meydana getirdiği ortak kavram ve düşünce dünyası, o dilin tarihsel birikimini oluşturan yazılı metinleri ile onu kullananların belleklerinde yer alan söz varlığı unsurlarından oluşmaktadır. Dolayısıyla bir dilin tarihî gelişimini izleyebilmek için geçmişinden günümüze ulaşan yazılı ve sözlü metinlerini araştırmanın yanı sıra o dili hâlihazırda kullanan bireylerin kelime hazinelerine, çeşitli amaçlarla bir araya gelmiş olan toplulukların veya meslek gruplarının terminolojilerine de bakmak gerekir. Özelde bir yazılı metnin veya bir bireyin sahip olduğu söz varlığı araştırılırken aslında o dilin bütün söz varlığını etkileyecek veriler de elde edilmiş olur. Bu özellikleriyle söz varlığı geniş bir araştırma sahasına sahiptir.

Bireysel anlamda söz varlığı, sağlıklı bir bireyin doğum öncesi dönemlerde başlayıp ölümüne kadar geçen süreci, hatta yazılı metinlerle ölümünden sonrasını da kapsayan çok geniş bir varlık ve etki sahasına sahiptir. Bireyin ailesinde edindiği ilk dilsel ve zihinsel deneyimler, dinleme/izleme becerileriyle edindiği algılamalar, konuşma becerisiyle çıkardığı sesler ve sözler; söz varlığının temellerini oluşturur. Sonrasında formal olarak devam eden okul ortamının ilk yılları, tıpkı ilk öğrenilen dil becerileri (dinleme/izleme, konuşma) gibi ana dil eğitiminde yeni dil becerilerinin (okuma ve yazma) öğrenildiği ve geliştirildiği bir süreçtir. Özellikle okul ortamı, temel dil becerilerinin kazandırılmasının yanı sıra, söz varlığının zenginleşmesinde de çok önemli bir ortam kaynağıdır. Ders kitapları bireyin eğitim sürecinde edindiği söz varlığı unsurlarının önemli kaynaklarından biri belki de en önemlisi konumundadır. Bu özelliğiyle bünyelerinde, bir dilin söz varlığı bakımından araştırılması ve incelenmesi gereken önemli edebî metinleri de bünyesinde barındırır.

Ders kitaplarının söz varlığı durumunun ortaya çıkarılması aynı zamanda o dilin farklı bilim dallarındaki terminolojileri hakkında da bizlere önemli veriler sunabilmektedir. Eğitim sürecinde bireyin ders kitapları aracılığıyla karşılaştığı söz varlığı unsurlarının tespit edilmesi, o dilin mevcut söz varlığı durumunu ortaya çıkarabilecek bir potansiyele de sahiptir. Birey, bu ilk yıllarda okuma ve yazmayı öğrenip anlama ve anlatma becerilerini çeşitlendirmeye, bu becerileri birbirleriyle ilişkilendirmeye ve okul ortamında işlemiş olduğu derslerin terminolojileri yoluyla da söz varlığını zenginleştirmeye başlar.

Bu araştırmada, Türkiye'de ilköğretim öğrencilerinin, zorunlu dersler kapsamında okutulan ders kitapları aracılığı ile karşı karşıya kaldığı ortak söz varlığı unsurlarının ve kullanım sıklıklarının bir kesitini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde problem cümlesi şu şekilde belirlenmiştir: "İlköğretim süreci boyunca öğrenciler, ders kitapları aracılığıyla ne kadar söz varlığı unsuruyla ne sıklıkla karşılaşmaktadır?" Bu genel problem cümlesi çerçevesinde şu alt problemlere cevap aranmıştır:

1. İlköğretim sürecinde zorunlu dersler kapsamında okutulan ders kitaplarındaki biçimbirimsel özellikteki ham söz varlığı unsuru ne kadardır ve bu ham söz varlığı unsurlarının derslere ve sınıf seviyelerine göre dağılım oranları nasıldır?
2. İlköğretim sürecinde zorunlu dersler kapsamında okutulan ders kitaplarındaki anlambirimsel özellikteki toplam söz varlığı unsuru ne kadardır ve bu söz varlığı unsurlarının söz varlığı çeşitlerine göre dağılım oranları ve sıklıkları nasıldır?
3. Öğrencilerin ders kitaplarında en sık karşılaştığı söz varlığı unsurları nelerdir?

Bu alt problem cümlelerine aranan cevaplar neticesinde söz varlığı bakımından bir veri seti ortaya konulmuştur. Öğrencilerin ders kitapları aracılığıyla maruz kaldıkları söz varlığı unsurlarının tespiti neticesinde ortaya konan bu somut veri setinin, bu alanda hedefler koyarak çeşitli planlamalar yapmak isteyen eğitim yöneticilerine, ders kitabı yazarlarına ve öğretmenlere kaynak teşkil edebileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

İlköğretim ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, nitel araştırma yönteminde, durum çalışması deseni yürütülmüştür. Durum çalışmalarında araştırılan durum, detaylı bir biçimde betimlenebilmektedir. Merriam, durum çalışmalarının üç temel özelliğe (belirlilik, betimsellik ve sezgisellik) sahip olduğunu belirterek bu yöntemle daha gerçekçi ve detaylı sonuçların elde edilmesinin mümkün olduğunu ifade etmiştir (2013, s. 40-43). Araştırma kapsamında ilköğretim ders kitapları bu yolla hem sınıf hem de ders odaklı detaylı bir şekilde çözümlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2013, s. 83) durum çalışmalarında sonuçların genellenemez olduğunu ancak bir duruma ilişkin elde edilen sonuçların benzer durumlara yönelik ipuçları verebildiğini belirtmiştir. Dolayısıyla elde edilen veriler, yalnızca ders kitaplarının okutulduğu eğitim öğretim yılını bağlasa da bir süreç olarak devam eden eğitim-öğretimde benzer durumların oluşabileceği durumu göz önüne alınabilir.

İnceleme Nesnelere

Araştırmada, ilköğretim sürecindeki zorunlu dersler kapsamında bütün öğrencilerin karşılaştığı ders kitaplarına odaklanılmıştır. Bu sebeple öncelikle 2018-2019 eğitim-öğretim yılına ait ders kitapları arasından ilköğretime ait zorunlu ders kitaplarının tespit edilmesi ve temin edilmesi çalışması yürütülmüştür. Bu kapsamda İlköğretim Kurumları (ilkokul ve ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi (MEB, 2018c) incelenmiş ve EBA platformuna yüklenen ders kitapları elektronik ortamdan temin edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda 2018-2019 eğitim-öğretim yılının ilköğretim sürecinde (1. sınıf seviyesinden 8. sınıf seviyesine kadar) 17'si birbirinden farklı ders için toplamda 73 derse ait 83 ders kitabının olduğu anlaşılmıştır. Bu tespit çalışmasının ardından elde edilen veriler, inceleme nesnelere araştırma amacı ve kapsamına uygun bir şekilde belirlenmesi için kullanılmıştır. Tablo 1'de bu aşamada elde edilen veriler detaylı bir şekilde yer almaktadır.

Tablo 1.

İlköğretim Sürecindeki Zorunlu Derslere Ait Bilgiler (2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı)

Zorunlu Dersler	Okutulan Sınıf Seviyesi	Okutulan Sınıf Sayısı	Ders Kitaplarına Ait Yayınevi Bilgisi	Basılan Ders Kitabı	İnceleme Nesnesi
1. Türkçe	1-8	8	MEB, Semih, Koza, SDR, Eksen, Dersdestek	15	9
2. Matematik	1-8	8	MEB, Koza, Başak, MHG, Ada, Ata, SDR, Berkay, Ekoyay	15	8
3. Hayat Bilgisi	1-3	3	MEB, Kök, SDR, Eksen, Evrensel İletişim	4	3
4. Fen Bilimleri	3-8	6	MEB, Ada, Ata, Anadol, Tutku, Sevgi, Aydın	9	6
5. Sosyal Bilgiler	4-7	4	MEB, Tuna, Anadol	4	4
6. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	8	1	MEB, TOP	2	1
7. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	4-8	5	MEB, İLKE, SDR, GÜN	8	5
8. Müzik	1-8	8	MEB	8	8
9. Trafik Güvenliği	4	1	SEMİH	1	1
10. Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	5-6	2	MEB	5	2
11. İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi	4	1	MEB	1	1
12. Görsel Sanatlar (Kılavuz)	1-8	8	MEB	1	-
13. Yabancı Dil	2-8	7	-	10	-

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

14. Beden Eğitimi ve Oyun	1-4	4	(Ders Kitabı Yok)	-	-
15. Beden Eğitimi ve Spor	5-8	4	(Ders Kitabı Yok)	-	-
16. Teknoloji ve Tasarım	7-8	2	(Ders Kitabı Yok)	-	-
17. Rehberlik ve Kariyer Planlama	8	1	(Ders Kitabı Yok)	-	-
Toplam Kitap Sayısı		73		83	48

İkinci aşamada, bir ders için basılan birden fazla ders kitabı durumu ele alınmış ve elde edilecek verilerin kıyaslanabilirliği durumu dikkate alındığında her ders için bir ders kitabının belirlenmesi gerektiği anlaşılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ders kitaplarının büyükşehir statüsündeki yerleşim yerlerinin çoğuna dağıtıldığı tespit edildiği için öğrencilerin çoğunun karşılaştığı kitapları incelemek amacıyla birden fazla yayınevini kitabı bulunan derslerde MEB, MEB yayınlarına ait kitabı olmayan derslerde ise özel yayınevlerinin hazırladığı bir kitap seçilmiştir. İlkokul birinci sınıf Türkçe dersinin her dersten bir kitap seçimi işlemi için istisnai bir durum oluşturduğu görülmüştür çünkü birinci sınıf Türkçe dersi için, ilk dönem bir kitap (ilk okuma yazma) ve ikinci dönem bir kitap (Türkçe) şeklinde iki kitap bir planlama yapılmıştır. Dolayısıyla yalnızca bu sınıf ve ders için 2 kitap seçmek durumunda kalınmıştır. Sonuç olarak araştırma, 11'i birbirinden farklı olan 47 derse ait 48 ders kitabı üzerinden yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerine doküman incelemesi yoluyla ulaşılmıştır. 2018 yılında basılarak 2018-2019 eğitim-öğretim yılında kullanılan 47 zorunlu derse ait 48 ilköğretim ders kitabı, EBA'dan (Eğitim Bilişim Ağı) PDF dosya biçimleriyle temin edilmiş ve kitapların -görsel öğeleri hariç tutularak- bütün metin unsurları araştırma amacına uygun olarak "word" dosyalarına, oradan da Türkçe karakterlere izin veren UTF-8 koduyla "txt" uzantılı dosyalara aktarılmıştır. Aktarma işlemi kimi zaman bütünüyle görsel olarak kaydedilen kitapların yanı sıra, kitaplarda yer alan görsellerde geçen kelime, cümle veya metinler ile dinleme/izleme metinleri gibi ses dosyalarına kayıtlı söz varlığı unsurları da yazıya geçirilmiştir.

Verilerin Analizi

Doküman incelemesi yoluyla toplanan veriler, içerik analizleri ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek okuyucuların anlayabileceği bir biçimde düzenlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259). Verilerin derin ve detaylı olarak işleme tabi tutulduğu bu çözümlenme yönteminde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramsal yapılar ve ilişki ağına ulaşmaktır. Bu çalışmada 2018-2019 eğitim-öğretim yılında ilköğretim (1-8. sınıf) sürecinde zorunlu derslerde okutulmak üzere basılan ve yayımlanan ders kitaplarının söz varlığı unsurlarını ortaya koymak amaçlandığından, söz varlığı unsurlarının belirlenmesinden önce üç aşamalı bir yol izlenmiştir. Bu aşamalardan ilki ders verilerin sınırlandırılması, ikincisi verilerin temizlenerek düzenlenmesi ve hatalardan arındırılması, üçüncüsü ise sınırları belirlenmiş ve temizlenmiş verilerin, önceden belirlenmiş olan söz varlığı ölçütlerine göre içerik analizleriyle çözümlenerek sınıflandırılmasıdır.

Verilerin Sınırlandırılması

İncelenen kitaplarda derslerde işlenmeyen bölümler (Kapak, İç Kapak, İstiklâl Marşı, Andımız, Gençliğe Hitabe, İçindekiler, Organizasyon Şeması/Kitabımızı Tanıyalım, Sözlük, Kısaltmalar, Semboller, Cevap Anahtarı, Kaynakça, Ekler, Notlar) söz varlığı hesaplamalarına dâhil edilmemiştir. 48 ders kitabının toplamda 9.935 sayfasından elde edilen 1.201.349 ham söz varlığı unsuru, araştırma kapsamı dışında bırakılan bölümlerin ve unsurların ayıklanması sonucunda 8.853 sayfada, 1.058.434 ham söz varlığı olarak sınırlandırılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ayrıca daha sistemli içerik analizleri yapabilmek için bir numaralandırma sistemine başvurulmuştur.

Tablo 2.
Verilerin Çözümlemesinde Kullanılan Numaralandırma Sistemi

Araştırma Kapsamına Alınan Dersler	Sınıf Seviyesi								Ders Toplam Kitap Sayısı
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Türkçe	1, 5	9	14	22	29	36	42	48	9
Matematik	3	7	12	18	26	33	39	45	8
Müzik	4	8	13	19	27	34	40	46	8
Fen Bilimleri			10	16	25	32	38	44	6
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi				15	24	31	37	43	5
Sosyal Bilgiler				20	28	35	41		4
Hayat Bilgisi	2	6	11						3
BT ve Yazılım					23	30			2
İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi				17					1
Trafik Güvenliği				21					1
T.C. İnkılap Tarihi								47	1
Sınıf Toplam Kitap Sayısı	5	4	5	8	7	7	6	6	48

Tablo 2’de görüldüğü üzere araştırmadan elde edilen verilerin sistemli bir şekilde çözümlenmesi ve söz varlığı unsurlarının sınıflara/derslere göre kolaylıkla kıyaslanabilmesi için inceleme nesnelere oluşturulan her kitaba bir numara verilmiştir.

Verilerin çözümlenmesinde kelime hazinesi katsayısı (KHK) değişkeni de göz önünde bulundurulmuştur. KHK, söz varlığı araştırmalarında belirli yargılara ulaşabilmek için kullanılan çeşitli değerlendirme ölçütlerinden biridir. Kettunen (2014) tarafından “type token ratio (TTR)”, Karadağ (2018) tarafından “kelime hazinesi katsayısı (KHK)” olarak isimlendirilen sözcük çeşitliliği, bir metinde yer alan birbirinden farklı kelime toplamının, o metindeki toplam kelime sayısına bölümüyle ortaya çıkan oran olarak bilinir. Richards (1987) bu oranın; bir dilin, kullanıldığı yerdeki kelime çeşitlilik düzeyini basit bir şekilde ortaya koyan bir göstere olduğunu ifade etmektedir. Göstere olarak 0 ila 1 arasında bir değer ile gösterilen kelime hazinesi katsayısında, oran 1’e yaklaştıkça sözcük çeşitliliğinin arttığı anlaşılır. Karadağ (2018, s.534) toplam kelime kullanımı arttıkça kelime hazinesi katsayısının da düştüğünü ifade ederek bunun sebeplerinden biri olarak “bir, bu, ve, ile” gibi sık kullanılan kelimeleri gösterir. Çünkü metindeki kelime oranı arttıkça sık kullanılan bu tür kelime kullanımı da artmaktadır.

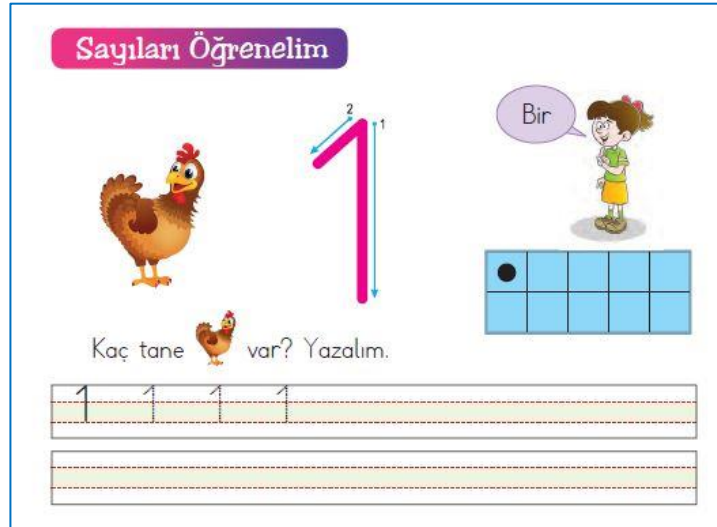
Verilerin Temizlenmesi ve Düzenlenmesi

Verilerin çözümlenmesi sürecindeki ikinci aşamada verilerin temizlenmesi, teknik hataların giderilmesi, söz varlığı unsurlarının yazım hatalarından arındırılması ve söz varlığı unsurlarından sayılamayacak unsurların metin havuzundan ayıklanması işlemleri gerçekleştirilmiştir. Özellikle matematik gibi sayısal içerikli derslerin kitaplarında geçen; bir sözcüğün, sözcük grubunun, cümlelerin, paragrafın veya metnin herhangi bir parçası olmayan bütün matematiksel işlem ve formüller araştırma amacı doğrultusunda söz varlığı unsurlarından ayıklanmıştır. Baş (2011) da genel ağ adresleri ile metin veya söz bağlamından kopuk matematiksel işlemlerin, formüllerin ve sembollerin kelime dışında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Matematiksel işlem, formül ve sembollerin dışında hemen hemen her kitapta bulunan fakat araştırmanın amaçları doğrultusunda anlamsız ve gereksiz kalan madde başı rakamlar (1., 2., 3., ...), harfler (A., B., C., ...) veya semboller (* •) ile cümle başında veya sonunda kullanılan üç nokta ve konuşma çizgilerinin yanı sıra ayrı bir sözcükmüş gibi yer işgal eden, kısa çizgiler, eğik çizgiler yay ayraçlar; kapladıkları alan gereği sözcük olarak hesaplandığı ve anlam birimsel işlemlerde de kelime sayılamayacağı için araştırma verisi dışında tutulmuştur.

Metin bağlamında yer alan ve söz varlığı unsurları ile birlikte anlam kazanan bazı söz varlığı dışı unsurlar da tespit edilmiştir. Bir sözcük grubu, cümle, paragraf veya metin içerisinde bulunan ve birlikte kullanıldığı söz varlığı unsurları ile anlam kazanan söz varlığı dışı unsurlar (formül, şekil, rakam, harf,

genel ağ adresi, öğrencilerin tamamlaması için bırakılan boşluk/görsel) verilerin çözümlenmesinde kolaylık sağlaması için rastgele tercih edilen şu sembollerle işaretlenmiştir:

1. Formül, işlem ve matematiksel gösterimler: ⚡ (AltGr+T) şeklinde kodlanmıştır. Kesirli ifadeler iki farklı şekilde de okunabildiği için (Örneğin, “üçte ikisinin” ifadesi “iki bölü üçünün” şeklinde de okunabilmektedir.) cümle içinde geçen kesirli ifadeler, gelen ekler dikkate alınarak ve kitabın genelinde tercih edilen kullanıma göre yazıya aktarılmıştır. Örneğin “Birim karelerin sayısını kısaca $5 \times 5 = 25$ işlemiyle bulabiliriz. (Matematik 7 KOZA, s.39)” cümlesi “Birim karelerin sayısını kısaca ⚡ işlemiyle bulabiliriz.” şeklinde aktarılmıştır.
2. Doldurması için cevabın öğrenciye bırakıldığı cümle veya tamlama içerisindeki boşluklar, €€ (AltGr+E) şeklinde kodlanmıştır. Örneğin “Dünya ---- adı verilen yıldızın etrafında dolanmaktadır. (Fen Bilimleri 4 MEB, s. 44)” cümlesindeki boşluk, doldurması için öğrenciye bırakılmıştır. Bu cümle “Dünya €€ adı verilen yıldızın etrafında dolanmaktadır.” şeklinde aktarılmıştır. Bazı kitaplarda öğrencilerin kısaltmalara veya bazı kelimelere ekler getirmesi de istenmiştir. Araştırma amacı doğrultusunda bu tür sözcüklerdeki boşluklar kelime sayılmayacağından ilgili yerlerde €€ işareti kullanılmamış, bunun yerine ilgili cümle veya tamlamanın anlamına göre getirilmesi gereken eklerle ifadeler tamamlanmıştır. Örneğin: “TEMA’---- doğa için yaptığı çalışmalar yararlı. (Türkçe 4 MEB, s. 229)” cümlesi “TEMA’nın doğa için yaptığı çalışmalar yararlı.” şeklinde tamamlanmıştır.
3. Cümle içinde verilen veya bir tamlamanın parçası olan sembol, şekil ve görseller ile alfabemizde kullanılmayan (X, W, Q) harfler başta olmak üzere bütün harfler, && (Shift+6) işareti ile kodlanmıştır. Özellikle matematiksel işlemlerde bilinmeyen sayı ve sonuçlar için kullanılan x de && sembolü ile kodlanmıştır. Örneğin “Eşitlik durumu “=” ile, eşit olmama durumu “≠” sembolü ile gösterilir. (Matematik 4 Özel Yayın s.115)” cümlesi “Eşitlik durumu && ile, eşit olmama durumu && sembolü ile gösterilir.” şeklinde aktarılmıştır.

Şekil 1. Bir Söz Varlığı Parçası Olan Görsel Örneği (1. Sınıf Matematik Ders Kitabı)

4. Yabancı dillerden yapılan ve henüz dilimize yerleşmemiş alıntılar (ayet, dua vb.) araştırmanın amacını oluşturan söz varlığı ölçütüne uymadığı için söz varlığı unsurlarına dâhil edilmemiştir. Cümle veya tamlama içerisinde geçen söz konusu alıntılar ise, ®® (AltGr+R) şeklinde kodlanmıştır. Örneğin, “Kelime-i Şehadet; ‘Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve rasûluh’ demektir (MEB yayınları, Din kültürü ve ahlak bilgisi 4. sınıf ders kitabı, s.38).” cümlesi “Kelime-i Şehadet; ®® demektir.” şeklinde aktarılmıştır.
5. Dipnot veya kaynak olarak ayrı bir bölümde verilmeyen, cümle veya tamlama içerisinde geçen genel ağ adresleri, @@ (AltGr+Q) şeklinde kodlanmıştır. Örneğin “Konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi edinebilmek için <https://ekimlikrandevu.nvi.gov.tr/Pages/hakkinda.aspx> genel ağ adresinden faydalanabilirsiniz. (Özel yayın, Sosyal bilgiler 4. sınıf ders kitabı, s. 12)” cümlesi “Konuyla ilgili daha

ayrıntılı bilgi edinebilmek için @@ genel ağ adresinden faydalanabilirsiniz.” şekline dönüştürülerek aktarılmıştır.

6. Türkçe kitaplarının yazım ve noktalama ile ilgili etkinliklerinde öğrencilerin düzeltmesi için bilerek yapılan yanlışlar da Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu dikkate alınarak düzeltilmiştir. Örneğin 5. sınıf Türkçe kitabının (MEB, s. 171) yazım- noktalama etkinliğinde geçen “Cevizleri 5’er 5’er bölüşmüştük.” cümlesi “Cevizleri beşer beşer bölüşmüştük.”

Şekil 2. Düzeltile Söz Varlığı Unsurlarına Bir Örnek (7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, S. 47)

Şekil 2’de görüldüğü gibi bilinçli olarak harfleri karışık verilen ve anlamsız görünen kelime yapıları etkinliğin istediği işlemler yapılarak düzeltilmiştir. Örnekte kelime yapısında görünen veyar, yaver; gâharark, karargâh; arruzta, taarruz; tamasap, saptama; elye, yele; mayruk, kurmay; ufla ise faul şekline çevrilerek veri havuzuna eklenmiştir.

Türkçe dersindeki bazı dinleme metinlerinde konuşmalardan kaynaklı veya özellikle müzik ders kitaplarındaki türküler başta olmak üzere çeşitli sebeplerle öğrencinin karşısına çıkan ve ağız veya farklı söyleyiş özellikleri gösteren ifadeler İstanbul Türkçesi esas alınarak değerlendirmeye alınmıştır. Örneğin MEB yayınlarına ait 2. sınıf müzik ders kitabının 110. sayfasında geçen, “İzmir’in dağlarında çiçekler açar/Altın güneş orda sirmalar saçar” dizelerinde yer alan “orda” kelimesi “orada”; MEB yayınlarına ait 5. sınıf müzik ders kitabının 35. sayfasında geçen “Derdimi bilir misun/ Hayde gidelim desem/Benimle gelir misun” dizelerinde yer alan “bilir misun” kelimesi “bilir misin”, “hayde” kelimesi “haydi” şekline çevrilerek söz varlığı verisine dâhil edilmiştir.

Söz Varlığı Unsurlarının Belirlenmesi

Araştırma verileri amaca uygun şekilde temizlendikten sonra üçüncü aşama olan söz varlığı unsurlarının belirlenmesi ve tespit aşamasına geçilmiştir. Aksan’ın (2015a) söz varlığı öğeleri listesi dikkate alınarak araştırma kapsamında incelenecek söz varlığı unsurları şu başlıklar hâlinde belirlenmiştir:

1. Temel söz varlığı unsurları
2. Atasözleri
3. Deyimler
4. Kalıp sözler
5. İkilemeler
6. Özel isimler
7. Sayısal ifadeler (tarihler, saatler ve sayılar)
8. Yabancı dillere ait söz varlığı unsurları

Aksan’ın (2015a) listesinde yer alan “terimler”, “kalıplaşmış ifadeler” ve “çeviri sözcükler” isimli söz varlığı türleri, araştırmanın oldukça kapsamlı olması ve bu türlerin tespiti için bağlama dayalı daha

detaylı anlamsal çözümlerinin yapılması gerekliliği sebebiyle kapsam dışında bırakılmıştır. Temel söz varlığı unsurlarının tespitinde Aksan'ın (2015a) temel söz varlığı (çekirdek kelimeler) kelimeler ile ilgili açıklamalarının yanı sıra Sarı'nın (2015, s. 44-84) Türkçede eklemeye dışında kelime oluşumunun ve türetiminin görüldüğü 14 farklı yola (türetme, kırpma, eksiltme, karma, başharfleştirme, geri oluşum, işlev değişimi, genelleme, ikileme, birleştirme, kopyalama, yansıma, uydurma, eşleştirme) dair ortaya koyduğu güncel tespitler de dikkate alınmıştır.

Birden çok kelimedenden oluşan söz varlığı birimlerinin tespit edilmesinde kimi zaman tartışmalı hususlar (Söz gelimi bazı birleşik fiiller kimi sözlüklerde deyim, bazı deyimler ise birleşik fiil olarak geçmektedir.) olduğundan bu gibi durumlarda bir karara varılabilmesi için çeşitli sözlüklerden oluşan bir kaynak havuzu oluşturulması ve bu kaynaklara sırasıyla başvurulması ihtiyacı oluşmuştur*. Bir genel ağ adresi yoluyla erişilen, Türk Dil Kurumuna ait üç sözlük [Güncel Türkçe Sözlük (GTS), Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (ADS), Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü (BSTS)] birden çok kelimedenden oluşan dil birimlerinin tanımlanmasında ve sınıflandırılmasında ilk başvuru kaynakları olmuştur. Türk Dil Kurumunun adı geçen sözlüklerinde bulunmayan dil birimleri için kaynak havuzuna başvurulmuştur. Diğer kaynak havuzundaki sözlüklerde madde başı olarak yer alan çoklu yapılar, tespit edildiği ilgili kaynaktaki biçimiyle tanımlanmış, sınıflandırılmış ve değerlendirmeye alınmıştır. Örneğin Türk Dil Kurumu sözlüklerinde yer alan fakat söz varlığı türü belirtilmemiş "yol yöntem" ifadesi Necmi Akyağın'ın İkilemeler Sözlüğü'nde ikileme olarak ele alındığı için bu söz varlığı unsuru ikileme olarak kabul edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde kaynak olarak başvuru sözlüklerde yer alan deyim, kalıp söz, birleşik fiil ve ayrı yazılan birleşik kelimeler ile benzer yapıda olan fakat bu kaynaklarda yer almayan söz kalıpları, benzer nitelikteki örnekleri dolayısıyla deyim, kalıp söz, birleşik fiil veya ayrı yazılan birleşik kelime olarak değerlendirilmiştir. Örneğin "hep beraber" ve "hep birden" sözleri araştırmanın yapıldığı süreçte, mevcut sözlüklerde madde başı olarak tespit edildiği hâlde "hep birlikte" ifadesinin madde başı olarak yer almadığı görülmüştür.

Ayrı yazılan birleşik kelimelerin tespitinde "bağlam", birinci derecede belirleyici ölçüt kabul edilmiştir. Örneğin "açı" kelimesi matematikteki terimsel anlamıyla, "bu" sözcüğü ise işaret sıfatı olarak kullanıldığında bu ikili yapı ayrı ayrı sözcükler hâlinde değerlendirmeye alınırken "bundan dolayı" anlamında kullanılan "bu açıdan" ifadesi ayrı yazılan birleşik kelime olarak değerlendirilmiştir. Diğer bir örnek olarak "elektrik kaynağı" verilebilir. "Elektrik enerjisi kullanılarak yapılan kaynak işlemi." anlamında kullanıldığında ayrı yazılan bir birleşik kelime olarak sözlüklerde madde başı olarak yer alırken "kaynak" kelimesi "bir şeyin çıktığı yer, menşe" anlamında kullanılırsa ayrı ayrı kelimeler olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Araştırma verisi olan ders kitabında bu anlamda kullanılmadığından birleşik olarak dikkate alınmamıştır. Bu tür durumlarda araştırmanın veri kaynağı olan ders kitaplarında geçen ifadelerin bağlamına bakılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında bazı atasözlerinin, deyimlerin ve özel isimlerin, yapısında değişikliğe gidilerek kullanıldıkları gözlenmiştir. Bu tür değişiklikler olsa da atasözü, deyim veya kalıp söz özelliği değişmediğinden bu ifadeler kullanıldıkları gibi söz varlığına dâhil edilmiştir. Örneğin "tozu dumana katmak", "içinden geçirmek", "kafasına koymak" biçimleriyle sözlükte yer alan deyimler "katıyor tozu dumana", "geçirdi içinden", "koydu kafasına" şeklinde devrik

* Söz varlığı birimlerinin belirlenmesinde ve sınıflandırılmasında başvuru kaynakları:

- Ahmet Turan Sinan. (2015). Türkçenin Deyim Varlığı (1. Baskı). İstanbul: Kesit.
Deniz Öztürk. (2018). Türkiye Türkçesinde Birleşik Fiiller. Ankara: Türk Dil Kurumu.
Hürriyet Gökdayı. (2020). Türkçede Kalıp Sözler. İstanbul: Kriter.
Mehmet Hengirmen. (2011a). Atasözleri Sözlüğü (2. Baskı). Ankara: Engin.
Mehmet Hengirmen. (2011b). Deyimler Sözlüğü (2. Baskı). Ankara: Engin.
Necmi Akyağın. (2007). Türkçe İkilemeler Sözlüğü. Ankara: Anı.
Ömer Asım AKSOY. (2018). Deyimler Sözlüğü. İstanbul: İnkılap.
Ömer Asım AKSOY. (2019). Atasözleri Sözlüğü. İstanbul: İnkılap.
Türk Dil Kurumu. (2018-2024) Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, (<https://sozluk.gov.tr/>)
Türk Dil Kurumu. (2018-2024) Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü, (<https://sozluk.gov.tr/>)
Türk Dil Kurumu. (2018-2024) Güncel Türkçe Sözlük, (<https://sozluk.gov.tr/>)
Zeynep Korkmaz. (2019). Türkiye Türkçesi Grameri (6. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu.

olarak kullanılmıştır. “Az veren candan, çok veren maldan...” atasözü ders kitaplarında “Az veren candan çok veren maldan verir.” şeklinde kullanılmıştır. Özel isimlerde ise aynı özel ismin kimi zaman kelimelerinin değiştirildiği kimi zaman da kelimelerinde azaltma ya da kısaltma yolunun tercih edildiği örneklerle karşılaşmıştır. Örneğin “İnsan Hakları Bildirgesi/İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi”, “Osman Gazi/Osman Bey”, “Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı/Ekonomik İşbirliği Teşkilatı/EİT” gibi kullanımlar aslında aynı özel ismin farklı kullanımlarıdır. Bu tür örneklerde aynı özel isme ait olduğu tespit edilebilen farklı kullanımlar söz varlığı çeşitliliğinde birleştirilmiş ve tek bir unsur sayılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada verilerin kıyaslanabilirliği adına her dersten bir ders kitabı incelemeye alınmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından hazırlanan ve yayımlanan kitapların genellikle büyükşehirlere gönderildiği ve yaygın kullanım alanı bulunduğu anlaşıldığından, inceleme nesnesi olarak öncelikle MEB yayınları seçilmiş olup MEB yayınlarından ders kitabına sahip olmayan sınıf seviyelerinde özel yayınevleri tarafından basılan kitaplar tercih edilmiştir. Bu yolla 2018-2019 eğitim öğretim yılı için ilköğretim çağındaki öğrencilerin çoğunluğuna ulaşan kitaplar araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

Araştırmada, uygulama birliği ve geçerlilik bakımından Aksan’ın (2015a) söz varlığı sınıflandırması temel alınmış, Türkiye’de söz varlığı alanında yapılmış belli başlı doktora tezlerinde (Baş, 2006; Çolakoğlu, 2021; İpek Eğilmez, 2010; Karadağ, 2005; Kurudayıoğlu, 2005; Pilav, 2008) kabul edilen söz varlığı ölçütleri ve kullanılan yöntemler göz önünde bulundurulmuştur. Bu bağlamda:

1. Kelime kavramının sınırlarının belirlenmesinde Kurudayıoğlu ve Karadağ’ın (2005) “çekim ekleriyle işlenmeye hazır kök veya gövde tabanı” esas alınmıştır.
2. Baş (2006), Pilav (2008), İpek Eğilmez (2010) ve Çolakoğlu’nun (2021) doktora tezlerinde olduğu gibi temel kelimeler dışındaki söz varlığı unsurları da (atasözleri, deyimler, ikilemeler) araştırılmıştır. Bu durumun, araştırma sonuçlarından elde edilen verilerin benzer araştırma bulgularıyla da kıyaslanabilirliği açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.
3. Temel söz varlığı listesi oluşturulurken olumsuzluk ekleri de dâhil bütün çekim ekleri ayıklanmıştır. Geçici isim yapan fiilimsi eklerinden sıfat fiil ve zarf fiil ekleri kelimededen silinip, kalıcı isim yapanlar (-ma, -me, -ış, -iş, -uş, -üş, -mak, -mek) muhafaza edilmiştir.
4. Söz varlığı listesinde yer alan eş sesli olan kelimeler yanlarındaki açıklama ifadeleriyle detaylandırılmıştır.
5. Ayrı yazılan birleşik kelimeler; özel isimler; bir metin, cümle veya kelime grubu bağlamındaki saat, tarih ve sayılar (Baş, 2011) ile çeşitli kelime türetme yolları neticesinde oluşmuş fakat henüz sözlüklerde yer almayan kelime adayları (Sarı, 2015) da bu konulardaki ilgili araştırmalar dikkate alınarak değerlendirmeye dâhil edilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için araştırma kapsamında elde edilen verilere dijital erişim imkânı sağlanmıştır. Araştırma verileri, TS Corpus Derlemi arayüzünde (<http://cqpweb.tscorpus.com/>) “Educational Sciences” bölümünde yer alan “Edu_Books_48” etiketi ile erişime açık hâle getirilmiştir. Bu söz varlığı unsurlarına alan uzmanlarının ve araştırmacıların genel ağ yazılımı ile erişilebilmesinin, araştırmadan elde edilen verilerin güvenilirliğini sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Araştırma yalnızca doküman incelemesi içerdiğinden ve herhangi bir kişiyi veya topluluğu etkileyecek deneysel bir çalışma gerçekleştirilmediğinden etik kurul izin belgesi alınmamıştır.

Bulgular

Ham Söz Varlığından Elde Edilen Veriler

Araştırma amacına uymadığı için kapsam dışında bırakılan bölümlerin ve unsurların ayıklanması sonucunda 8.853 sayfadan elde edilen 1.058.434 ham söz varlığı unsuru biçimbirimsel olarak iki boşluk arasında kalan her birimin ayrı bir söz varlığı unsuru sayıldığı bir veridir. Bu ham söz varlığında ayrı yazılan ekler, sayısal ifadeler birer söz varlığı unsuru olarak sayılmıştır. Bu söz varlığı unsurlarının derslere ve sınıf seviyelerine göre detaylı dağılımları Tablo 3 ve 4'te verilmiştir.

Tablo 3.

Derslere Göre Kitaplardaki Ham Söz Varlığının Dağılımı

Dersler	Kitap Sayısı	Sayfa Sayısı	Araştırma Verisi Sayfa Sayısı	İlk Aktarım Ham Söz Varlığı	Araştırma Verisi Ham Söz Varlığı	Oran %
Türkçe	9	2.318	2.125	254.919	236.234	22
Matematik	8	2.303	2.133	234.823	214.293	20
Hayat Bilgisi	3	656	577	40.013	33.256	3
Müzik	8	891	736	76.967	62.519	6
Fen Bilimleri	6	1.506	1.318	196.667	173.749	16
Sosyal Bilgiler	4	937	842	174.953	155.585	15
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	5	743	613	138.483	109.995	10
İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi	1	114	94	11.663	9.304	1
Trafik Güvenliği	1	82	69	9.388	8.031	1
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	2	171	171	13.665	13.731	1
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	1	214	175	49.808	41.737	4
Genel Toplam	48	9.935	8.853	1.201.349	1.058.434	100

Tablo 3'te toplam söz varlığı havuzu derslere göre incelendiğinde, söz varlığında en fazla payın Türkçe (%22) ve matematik (%20) derslerine ait olduğu görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında yalnızca kitap sayısının etkili olduğunu düşünmek yanıltıcı olabilir, söz gelimi Müzik dersi her sınıf seviyesinde birer ders kitabına sahip olmasına rağmen söz varlığı oranında, kendisinden daha az kitaba sahip olan fen bilimleri dersinin gerisinde kalmıştır. Ayrıca T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinin bir kitaba sahip olmasına karşın kendisi gibi aynı orana sahip derslerden (insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi ile trafik güvenliği) hatta ders ve kitap sayısı fazla olan derslerden (hayat bilgisi, bilişim teknolojileri ve yazılım) söz varlığı bakımından daha zengin oluşu dikkat çekici bir başka bulgu olarak kaydedilmiştir. Bu durumun ortaya çıkışında, derse ait kitap sayısı, dersinin okutulduğu sınıf seviyesi veya seviyeleri ve işlenen konuların içeriği gibi sebepler belirtilebilir.

Tablo 4.

Sınıf Seviyelerine Göre Ders Kitaplarındaki Ham Söz Varlığı

Sınıf Seviyeleri	Kitap Sayısı	Sayfa Sayısı	Araştırma Verisi Sayfa Sayısı	İlk Aktarım Ham Söz Varlığı	Araştırma Verisi Ham Söz Varlığı	Oran %
1. Sınıf	5	868	782	35.676	31.153	3
2. Sınıf	4	979	877	58.846	51.093	5
3. Sınıf	5	1.132	997	90.408	79.678	8
4. Sınıf	8	1.518	1.361	178.000	158.163	15
5. Sınıf	7	1.329	1.211	186.993	169.730	16
6. Sınıf	7	1.489	1.334	213.769	191.448	18
7. Sınıf	6	1.353	1.191	218.018	187.801	18

8. Sınıf	6	1.267	1.100	219.639	189.368	18
Toplam	48	9.935	8.853	1.201.349	1.058.434	100

İlköğretim düzeyindeki sınıfların seviyelerine göre incelenen ders kitaplarındaki toplam söz varlığı havuzları ile ilgili veriler yukarıdaki Tablo 4’te gösterilmiştir. Birinci sınıftan altıncı sınıfa kadar artış gösteren söz varlığı oranları 7 ve 8. sınıf düzeylerinde düşüş göstermiştir. 5 ve 6. sınıfta yedişer ders kitabı incelenirken 7 ve 8. sınıfta altışar ders kitabı incelenmiştir. Kitap sayısının böyle bir orana ulaşılmasında birinci dereceden etken olduğu akla gelse de aynı ders kitabı sayısına sahip olan 1 ve 3. sınıflarda eşit veya yakın bir söz varlığı durumu söz konusu olmamıştır. Aynı kitap sayısına sahip olmasına karşın 3. sınıf ders kitaplarındaki söz varlığı, birinci sınıf kitapları toplamının iki katından fazladır. Bu genel bulgu ile ilköğretim ders kitaplarındaki söz varlıklarının, sınıf seviyelerine göre anlamlı, sistemli ve kademeli bir şekilde artış göstermediği, hatta önceki sınıf düzeylerine göre artış göstermesi beklenen son sınıf düzeylerinde, aksine, düşüşlerin görüldüğü anlaşılmıştır.

Anlambirimsel İşlemler Sonrasında Elde Edilen Veriler

Araştırma kapsamında elde edilen ham söz varlığı verisi üzerinden araştırmaya esas söz varlığı unsurlarını belirlemek ve çeşitlerine uygun olarak sınıflandırabilmek için araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen ölçütlere göre birleştirme, ayıklama, değiştirme veya düzeltme gibi çeşitli işlemler gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda metin, paragraf, cümle ve söz öbeklerinin bağlamları dikkate alınarak “Yöntem” bölümünde belirtildiği üzere Aksan’ın (2015a) söz varlığı sınıflandırması ölçütü doğrultusunda ilgili söz varlığı unsurları tekrar incelenmiş ve çeşitlerine göre (atasözü, deyim, kalıp söz, ikileme, özel isim ve sayısal ifadeler, yabancı söz varlığı unsurları) işaretlenerek kategorize edilmiştir. Bu işlemler sonucunda elde edilen bulgulara göre ilköğretim öğrencilerinin zorunlu dersler kapsamındaki ders kitapları aracılığıyla 33.021’i birbirinden farklı olmak üzere toplamda 949.355 söz varlığı unsuruyla karşılaştığı tespit edilmiştir. Bu toplam söz varlığının; 864.345’i (20.798’i birbirinden farklı) temel söz varlığı unsurlarından, 85.010’u (12.223’ü birbirinden farklı) ise diğer söz varlığı unsurlarından (atasözleri, deyimler, kalıp sözler, ikilemeler, özel isimler ve sayısal ifadeler) oluşmaktadır. Bu genel bulguların detayları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Unsurlarına Dair Genel Bulgular

Söz Varlığı Türleri	Çeşit Söz Varlığı	Toplam Sıklık	Toplam Kelime	Çeşit Oran%	Toplam Oran%	KHK
Temel söz varlığı	20.798	864.345	915.180	62,98	91,05	0,02
Atasözü	113	170	832	0,34	0,02	0,66
Deyim	2.247	16.252	33.537	6,80	1,71	0,14
İkileme	636	2.793	5.707	1,93	0,29	0,23
Kalıp söz	197	968	1.724	0,60	0,10	0,20
Özel isim	6.110	43.792	64.435	18,50	4,61	0,14
Sayısal ifade (sayı, saat, tarih)	2.733	20.623	23.340	8,28	2,17	0,13
Yabancı dillere ait söz varlığı unsuru	187	412	533	0,57	0,04	0,45
Toplam	33.021	949.355	1.045.288	100	100,00	0,03

Tablo 5’te görüldüğü üzere incelenen ders kitaplarına ait oluşturulan ham söz varlığı unsurlarının anlamca incelenmesi ve değerlendirilmesi sonucunda elde edilen 33.021’i birbirinden farklı olan 949.355 söz varlığı unsurunun 864.345’ini (20.798 çeşit) temel söz varlığı, 170’ini (113 çeşit) atasözleri, 16.252’sini (2.247 çeşit) deyimler, 2.793’ünü (636 çeşit) ikilemeler, 968’ini (197 çeşit) kalıp sözler, 43.792’sini (6.110 çeşit) özel isimler, 20.623’ünü (2.733 çeşit) sayısal ifadeler, 412’sini (187 çeşit) ise yabancı dillere ait söz varlığı unsurları oluşturmaktadır.

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki söz varlığı unsurları anlamca incelendikten ve ayrıştırıldıktan sonra sıklık bakımından da çözümlenmiştir. Bu çözümlmeyi gösteren Tablo 6'da söz varlığı unsurlarının sıklık durumu detaylarıyla verilmiştir.

Tablo 6.

Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Unsurlarının Sıklığına Dair Bulgular

Söz Varlığı Türleri	1 Sıklıktaki Söz Varlığı		2 ve Üzeri Sıklıktaki Söz Varlığı		
	Çeşit	Oran%	Çeşit	Sıklık	Oran%
Temel söz varlığı	5.821	0,61	14.977	858.524	90,43
Atasözü	81	0,01	32	89	0,01
Deyim	931	0,10	1.316	15.321	1,61
İkileme	293	0,03	343	2.500	0,26
Kalıp söz	80	0,01	116	888	0,09
Özel isim	2.914	0,31	3.196	40.878	4,31
Sayısal ifade (sayı, saat, tarih)	1.655	0,17	1.078	18.968	2,00
Yabancı dillere ait söz varlığı unsuru	116	0,01	71	296	0,03
Toplam	11.891	1,25	21.129	937.464	98,75

Tablo 6'ya göre ders kitaplarında yalnızca bir kez kullanılan 11.891 söz varlığı unsurunun 5.821'i temel söz varlığı, 81'i atasözü, 931'i deyim, 293'ü ikileme, 80'i kalıp söz, 2.914'ü özel isim, 1.655'i sayısal ifade, 116'sı yabancı dillere ait söz varlığı unsurudur. Kitaplarda bir kez geçen söz varlığı unsurunun, toplam söz varlığına (949.355) oranı yaklaşık olarak %1,25'tir. Ders kitaplarında birden fazla sayıda tekrar eden 937.464 söz varlığı unsurunun 21.129'u ise birbirinden farklıdır. Bu söz varlığı unsurlarının türlere göre dağılım oranları da şu şekildedir: 14.977'si birbirinden farklı olan 858.524'ü temel söz varlığı, 32'si birbirinden farklı olan 89 atasözü, 1.316'sı birbirinden farklı olan 15.321 deyim, 116'sı birbirinden farklı olan 888 kalıp söz, 343'ü birbirinden farklı olan 2.500 ikileme, 3.196'sı birbirinden farklı olan 40.878 özel isim, 1.078'i birbirinden farklı olan 18.968 sayısal ifade, 71'i birbirinden farklı 296 yabancı söz varlığı unsuru. Birden fazla tekrar eden söz varlığı unsurunun (937.464) toplam söz varlığına (949.355) oranı ise yaklaşık olarak %98,75'tir.

Ders Kitaplarında En Sık Geçen Söz Varlığı Unsurlarına Dair Elde Edilen Veriler

Bir dilde en sık kullanılan ilk 1.000 ila 2.000 kelimeyi bütün anlamlarıyla bilmeye toplumun geneline hitap eden ortalama bir metnin büyük çoğunluğunun anlaşılabilirliğine dair çeşitli görüşler bulunmaktadır (Çolakoğlu, 2021, s. 1160). Aksan (2015b, c. III, s. 20), sıklık sayımlarıyla elde edilen dizgelerde ilk sırayı alan 1.000 kelimeyle normal metinlerin %80'inden fazlasının anlaşılabilirliğini söylerken, Bauman (1996) sıklığı en yüksek ilk 2.000 kelimenin ortalama bir yazılı metnin %87'sini oluşturduğunu ifade etmektedir. 1926 yılında İngilizce bilenlere Fransızca öğretmek amacıyla Amerikalı araştırmacı Charles Fredrick Ward tarafından yayımlanan "Minimum French Vocabulary Test Book" isimli çalışmada İngilizcenin en sık kullanılan ilk 2.000 kelimesinin İngilizcenin %95,4'ünü oluşturduğu belirtilmiştir (Word, akt. Aksoy, 1936). Bu verilerden ve görüşlerden de anlaşılacağı üzere bir dilde en sık kullanılan birkaç bin kelime o dildeki söz varlığının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu sebeple araştırmamız kapsamında ilköğretim ders kitaplarında en sık geçtiği tespit edilen 2.000 söz varlığı unsuru listesi paylaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ilk 2.000 söz varlığı unsuru içerisinde en az 67 sıklığa sahip söz varlığı unsurlarının yer aldığı görüldüğünden 67 sıklığa sahip söz varlığı unsurlarının tamamı listeye dâhil edilmiş ve 2002 söz varlığı unsurunun listeye eklenmesinin gerekliliği anlaşılmıştır. Araştırma kapsamında ilköğretim ders kitaplarında en sık geçen 2002 söz varlığı unsurunun toplam sıklığı 740.791 olup bu sayı ders kitaplarındaki toplam söz varlığı unsurunun %78,03'üne karşılık gelmektedir. Makale yayım kuralları gereğince toplam kelime sınırlaması nedeniyle ilgili söz varlığı listesi makalenin bir ek dosyası olarak paylaşılmıştır (bkz. Ek-1)

Tartışma ve Sonuç

2018-2019 eğitim-öğretim yılına ait ilköğretim ders kitaplarından (48 kitap) elde edilen 1.058.434 ham söz varlığı unsuru havuzunda, anlambilimsel inceleme ve çözümlenmeler sonucunda 33.021'i birbirinden farklı toplamda 949.355 söz varlığı unsuru belirlenmiştir. Araştırmamız kapsamında incelenen ders kitaplarında birbirinden farklı söz varlığı sayısının ilköğretim sürecinin zorunlu ders kitaplarında toplamda 33.021 olarak tespit edilmesi, ilköğretim sürecinde yalnızca zorunlu dersler kapsamında bile öğrencilerin zengin sayılabilecek bir söz varlığı unsuruyla karşılaştığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bulgu, Türkiye'de ilk öğretim ders kitaplarımızda 5-6 bin civarında kelime olduğu ve öğrencilerin bu söz varlığının yalnızca birkaç yüzüyle konuşup düşündüğü, benzeri yargıları çürütmektedir (Bakiler 2007a, s.45-118; Bakiler 2007b, s. 53; Köstüklü, 2014, s. 228-229). Aslında söz varlığının farklı boyutlarının (alıcı/pasif/edilgin, aktif/üretici/etkin) da olduğu göz önünde bulundurarak öğrencilerin ders kitaplarında karşılaştığı söz varlığı unsurlarından ne kadarını kalıcı olarak öğrendiği ve ne kadarını kullanabildiği başlı başına araştırılması gereken önemli bir konudur. Öğrencilerin birkaç yüz söz varlığı ile ana dillerini kullanmasına dair iddiaların, detaylı bulgu ve kanıtlara ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Ünsal (2005) Afyonkarahisar'da öğrenim gören 90 öğrencinin (5, 8 ve 11. sınıflardan otuzar öğrenci) sınırlı sözlü anlatımlarındaki aktif söz varlıklarını tespit etmeye çalışmış ve araştırma özelinde 5. sınıf öğrencilerinin sahip olduğu kelime hazinesini 1.030, 8. sınıf öğrencilerinin kelime hazinesini 1.223 ve 11. sınıf öğrencilerinin kelime hazinesini 1.539 olarak tespit etmiştir. Bu konuda kimi eğitimci, yazar veya araştırmacılarca farklı yorumlar yapılabilir de dilin canlı bir varlık olması ve söz varlığı durumlarının kişiden kişiye, dönemden döneme, ders kitabı bağlamında kitaptan kitaba değişken özellik göstermesi, bu tür bulguların genellenebilirliğini de etkilemektedir. Söz gelimi Aksan (2015b, C. III, s. 19.) VERLEE adlı bir bilgin tarafından; eğitim görmemiş kimselerin 2.000, eğitim görmüş kimselerin ise 4.000 ila 5.000 dolayında sözcük kullandıklarının ileri sürüldüğünü belirtmiştir. Bu ve benzer verileri kullanarak kesin ve genel geçer yargılara ulaşmak güç görünmektedir. Söz varlığı alanında daha çok durum çalışmasına ve bu çalışmaların belirli dönemlerde tekrarlanmasına ihtiyaç vardır.

Araştırma verileri genel olarak izlendiğinde söz varlığı ve çeşitliliği oranlarının sınıf seviyelerine göre kademeli ve sistemli bir şekilde artış göstermediği, kimi zaman sınıf seviyesi yükseldikçe toplam ve çeşit söz varlığı oranlarında düşüşler olduğu tespit edilmiştir. Özellikle 7 ve 8. sınıfta toplam söz varlığı bakımından önceki sınıf seviyelerine göre belirgin bir artış olması beklenirken; bu sınıf seviyelerinin, önceki sınıf seviyelerine oranla toplam söz varlığında veya *atasözü*, *kalıp söz*, *sayısal ifade* gibi söz varlığı türlerinde zayıf kalması dikkat çekici bir bulgu olarak değerlendirilmiştir. Arslan Kutlu (2006), MEB tarafından 2000, 2002 ve 2004 yılında basılmış ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında sınıf seviyesinin artışı ile tüm söz varlığı unsurlarında kademeli ve sistemli bir artışın söz konusu olmadığını belirlemiştir. Ayrıca ders kitapları üzerinde gerçekleştirilen bazı araştırmalarda, sınıf seviyesi arttıkça birbirinden farklı ve toplam söz varlığı oranlarının arttığı fakat bu artışlarda bir orantısızlık olduğu da dile getirilmiştir (Arslan, 2023; Karadağ, 2005; Kargın, 2019; Kurudayıoğlu, 2005). Yalçın (2005) ilköğretim 1 ve 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin, söz varlığı açısından yetersiz olduğunu ve metinlerdeki söz varlığının, öğrencilerin yaşları ve buna bağlı olarak şekillenen zihinsel gelişim süreçlerine uygun hazırlanmadığını tespit etmiştir. Dolayısıyla ders kitaplarındaki söz varlığı oranlarının hangi ölçütlere göre değişmesi gerektiği ile ilgili herhangi bir planlamanın yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırma verilerinden elde edilen sonuçlar ışığında ders kitapları yazarlarının toplam ve çeşit söz varlığı unsurları açısından herhangi bir planlamaya gitmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu tespit, farklı araştırmacılar tarafından da dile getirilen bulgulardandır. Karagöl ve Tarakçı (2019) ders kitabı yazarlarının, söz varlığı öğretimindeki bazı yöntem ve tekniklere hiç yer vermediklerini ve kullandıkları yöntem/teknikleri kişisel tercihlerine göre belirlediklerini tespit etmişlerdir. Boyacı Altınay (2022), ilkokul 4. sınıf öğretmenlerinin, söz varlığının geliştirilmesine yönelik kullanmış oldukları yöntem, teknik ve stratejiler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, dolayısıyla stratejilerin gerektirdiği uygulama basamaklarını uygun şekilde kullanamadıklarını tespit etmiştir.

Araştırmada ilköğretim ders kitaplarının yarısından çoğunda (48 kitaptan 29'unda) atasözlerinin yer almadığı, mevcut atasözlerinin ise toplam söz varlığı unsuruna göre oldukça az bir

orana (%0,19) sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca atasözleri sayısında 7 ve 8. sınıf kitaplarında düşüşler olması da dikkat çekici bir bulgu olarak kaydedilmiştir. Atasözlerinin ders kitaplarında yer almadığı veya diğer söz varlığı unsurlarına göre oldukça düşük oranlara sahip olduğu daha önce yapılmış pek çok araştırma tarafından da ortaya konmuştur (Akyol, 2019; Apaydın, 2010; Aykaç, 2017; Demirci, 2015; Doğan, 2016; İpek Eğilmez, 2010; Kargın, 2019; Keklik, 2010; Öz, 2012; Turhan, 2010; Uludağ, 2010; Uslu, 2010; Uyar, 2012; Uzun, 2019; Ünsal, 2005; Yalçın, 2005; Yıldız, 2008). Bu araştırmalar dikkate alındığında başta ders kitapları olmak üzere tüm eğitim materyallerinde atasözlerine daha fazla yer verilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen ilköğretim ders kitaplarında 2.247'si birbirinden farklı 16.252 deyim tespit edilmiştir ve ders kitaplarındaki bu deyimlerin sayısı sınıf seviyeleri ile doğru orantılı bir şekilde artış göstermiştir. Toplam deyim sayısı (16.252) incelenen kitap sayısına (48) bölüldüğünde ilköğretim zorunlu dersler kapsamındaki ders kitaplarında yer alan ortalama deyim sayısı 338,5 olarak tespit edilebilir. Sinan (2015) Türkçe sözlükler de dâhil olmak üzere 42 sözlüğü tarayarak oluşturduğu "Türkçenin Deyim Varlığı" isimli eserinde Türkiye Türkçesine ait 17.137 deyim tespit etmiştir. Farklı kaynaklardan farklı deyim sayılarına ulaşılabilse de oldukça kapsamlı olduğunu düşündüğümüz bu çalışmanın verilerinden hareketle; araştırmamız kapsamında incelediğimiz ders kitaplarında, deyimler toplamının yaklaşık olarak %13'ünün kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu oranın yeterli olduğunu söylemek toplam deyim varlığı düşünüldüğünde tabii ki mümkün değildir. Kemiksiz (2022), ilköğretim ve ortaokul Türkçe ders kitapları ile lise Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarında yer alan metinleri deyim varlığı bakımından incelediği araştırmasında ilköğretim ders kitaplarında en az deyim 1. sınıfta, en fazla deyim 4. sınıfta; ortaokul seviyesinde ise en az deyim 6. sınıfta, en fazla deyim 7. sınıfta yer verildiğini tespit etmiştir. Bu bulguların ilköğretim kısmı araştırmamızın bulgularıyla benzerdir. Yaptığımız araştırmada da ilköğretim düzeyinde (1-4. sınıflar) en az deyim varlığına 1. sınıf ders kitaplarında (193'ü birbirinden farklı 336 deyim), en fazla deyim varlığına ise 4. sınıf ders kitaplarında (712'si birbirinden farklı 2.552 deyim) rastlanmıştır. Ortaokul ders kitaplarında elde edilen bulgular ise Kemiksiz'in (2022) araştırma sonuçlarından farklı olmuştur. Bizim gerçekleştirdiğimiz araştırma sonucumuzda en az deyim varlığı 5. sınıf ders kitaplarında (786'sı birbirinden farklı 2.710 deyim), en fazla deyim varlığı ise 8. sınıf ders kitaplarında (1030'u birbirinden farklı 3.293 deyim) tespit edilmiştir.

Araştırmamızda kalıp sözlere dair bulgular özellikle Türkçe dersi ve ders kitapları için önem arz etmektedir. Çünkü bütün ders kitaplarında tespit edilen 200'ü birbirinden farklı 968 kalıp sözün 512'si (%52,89) Türkçe ders kitaplarında tespit edilmiştir. Kalıp söz çeşitliliğinde de (birbirinden farklı 156 kalıp söz) Türkçe dersi en yüksek orana (%78) sahiptir. Ders kitaplarında en sık tekrar eden iki kalıp söz "merhaba" (83 sıklık), "teşekkür ederim/teşekkür ederiz" (63 sıklık) olmuştur. Yavuz (2020) da söz varlığı araştırmasında teşekkür ederim/ediyorum" ifadelerini, 6. sınıf Türkçe kitabında en sık tekrar eden kalıp söz olarak tespit etmiştir.

Araştırmada elde edilen verilere genel olarak bakıldığında ilköğretim zorunlu dersler kapsamında öğrencilerin ders kitaplarında karşılaştığı 33.021'ü birbirinden farklı olan 949.355 söz varlığı unsurunun kelime hazinesi katsayısı 0,03 olarak tespit edilmiştir. Toplam söz varlığı göz önüne alındığında çeşitliliğin de daha fazla zenginleştirilebileceği, eğitim planlayıcıları ve ders kitabı yazarlarınca hatırdaki ve gündemde tutulması gereken bir husustur. Ayrıca ders kitaplarında tespit edilen söz varlığı toplamının %91,05'i temel söz varlığına, %4,61'i özel isimlere, %2,17'si sayısal ifadelere, %1,71'i deyimlere ait olmasına rağmen bu sıralamada yüzde bir orana bile ulaşamayan atasözlerine, ikilemelere ve kalıp sözlere ders kitaplarında daha genişçe yer verilmesi gerekliliği de dikkat çeken bir diğer husustur. Ders kitaplarında 21.129'u birbirinden farklı 937.464 söz varlığı unsuru birden fazla tekrar etmiş olup bu söz varlığı unsurları söz varlığı toplamının büyük çoğunluğunu (%98,75) oluşturmaktadır. Söz varlığı öğretiminde tekrar önemli bir kalıcılık faktörüdür. Öğrencilerin ilköğretim sürecini başarıyla tamamlamaları için bu söz varlığı unsurlarının çoğunu anlamlandırması ve öğrenmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla bu süreçteki ders kitaplarının yazımında hedef söz varlığı listeleri de dâhil olmak üzere gerekli planlamaların yapılması, seviyelerin oluşturulması söz varlığı öğretimi ve Türkçenin etkin kullanımı açısından oldukça önem arz etmektedir.

Öneriler

1. Bu araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılı örnekleminde gerçekleştirilmiştir. Verilerin güncellenmesi ve dil gelişiminin takip edilmesi için bu ve benzeri çalışmaların belirli dönemler hâlinde tekrarlanması gerekmektedir.

2. Araştırma sonucunda ortaya çıkan veriler; eğitim yöneticileri, alan uzmanları ve karar alıcılar tarafından incelenmeli, öğrenciler için yazılacak ders kitaplarında sınıf seviyelerine ve derslere göre öğretilmesi hedeflenen ortak söz varlığı unsurlarının belirlenmesinde göz önünde bulundurulmalıdır.

3. İlköğretim sürecindeki öğrencilerin okul içi ve dışı ortamlarda karşı karşıya kaldığı söz varlığı unsurlarının pek çok boyutu vardır. Ders kitapları bunlardan yalnızca biridir. Öğrencilerin ailesi, yaşadığı çevre, ders kitapları dışında okuduğu kitaplar, kitle iletişim araçları, sosyal medya uygulamaları gibi öğrencilerin doğrudan söz varlığı unsurlarına maruz kaldığı bütün araç, yapı ve ortamlar araştırılmalı; elde edilecek veriler disiplinler arası bir yaklaşımla çözümlenmelidir.

4. Kalıplaşmış söz varlığı unsurlarından biri olan atasözlerinin öğreticiliği herkesçe bilinmesine rağmen ilköğretim ders kitaplarının yarısından çoğunda hiç yer bulmaması veya yer bulanlarda ise çok az sayıda olması ders kitabı yazarlarınca göz önünde bulundurulmalıdır.

5. Ders kitap yazım sürecinde kitap yazarları tarafından belirlenen metinler, hazırlandığı hedef kitle ve sınıf seviyesine göre yeterli sayıda öğrenci kitlesine okutturulmalı ve anlamı bilinmeyen söz varlığı unsurları, sıklık oranlarına göre listelenmelidir. Öğrenciler tarafından en fazla sıklık oranlarıyla bilinmeyen unsurlara yönelik etkinlikler ise bu süreç sonrasında tasarlanmalı ve söz konusu unsurların belirli aralıklarla tekrarlanması hususu göz önünde bulundurulmalıdır.

6. Söz varlığı araştırmalarından elde edilen verilerin, bağlamından ve kapsamından kopuk olarak ele alınıp çeşitli genellemelere varılması toplumda yanlış algıların oluşmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu sebeple söz varlığı alanında birbirine yakın tarihlerde yapılan, kapsamı birbirine benzer araştırma sonuçlarına yönelik karşılaştırmalar yapılmasının, daha sağlıklı sonuçlar verebileceği düşünülmektedir.

7. Söz varlığı unsurlarının öğretiminde Millî Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere; alan uzmanları, eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin de yer alacağı geniş kapsamlı çalıştaylar yapılmalı ve öğrencilere öğretilmesi önerilecek olan hedef söz varlığı unsurları, bu çalışmaların sonucunda belirlenmelidir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Araştırma yalnızca doküman incelemesi içerdiğinden ve herhangi bir kişiyi veya topluluğu etkileyecek deneysel bir çalışma gerçekleştirilmediğinden etik kurul izin belgesi alınmamıştır.

Yazarların Katkı Oranı

Yazarların katkı oranları (1. yazar %50, 2. yazar %50) şeklindedir.

Çıkar Çatışması

Araştırmada çıkar çatışması teşkil edebilecek herhangi bir durum bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Aksan, D. (2015a). *Türkçenin söz varlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
Aksan, D. (2015b). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
Aksan, D. (2016). *Anlam bilim konuları ve Türkçenin anlam bilimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
Aksoy, Ö. A. (1936). *Bir dili öğrenmek için en lüzumlu kelimeler ve bu kelimelerin belirtme usulü*. Gaziantep: Gaziantep Halkevi Dil, Edebiyat Yayınları.

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

- Akyol, H. (2019). *Atasözleri ve deyimleri barındırması bakımından 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Apaydın, N. (2010). *6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arı, G. (2022). Okuma eğitiminin temel kavramları. G. Arı ve O. İpek (Ed). *Dil eğitimi temel kavramları* içinde (123-157). Ankara: İksad Publications.
- Arslan, K. (2023). *İlkokul Türkçe ders kitaplarının söz varlığı bakımından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Arslan Kutlu, H. (2006). *MEB ilköğretim 6, 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aykaç, N. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin yazılı üretimlerinde yer alan söz varlığı üzerine bir inceleme (Van ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Bakiler, Y. B. (2007a) *Sözün doğrusu*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı.
- Bakiler, Y. B. (2007b) *Sözün doğrusu 2*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı.
- Baş, B. (2006). *1985-2005 yılları arasında çocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin söz varlığı üzerine bir araştırma*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baş, B. (2011). Söz Varlığı ile İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler. *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, Bahar (XXIX), 27-61.
- Bauman, J. (1996). Vocabulary Resources for Material Writers. *Material Writers Newsletter*; Vol. 4, No. 3, October. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED416672.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Boyacı Altınay, Y. (2022). *Dördüncü sınıf Türkçe dersinin söz varlığı öğretimi açısından değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çolakoğlu, B. K. (2021). *Haber bültenlerindeki söz varlığı üzerine bir araştırma*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, C. (2016). Türkçe eğitim-öğretim programları ve kişisel söz varlığı. *Millî Eğitim*, 45(210), 141-161.
- Demirci, S. (2015). *İlkokul 3. sınıflarda hedef söz varlığının geliştirilmesi üzerine bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, F. (2016). *Türkçe dersi ortaokul öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin söz varlığı üzerine bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi). Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Doğan, Y. (2020). Anlam bilimi ve uygulama alanları. B. Onan (Ed.) *Kuramdan uygulamaya anlam bilim* içinde (s. 55-100). Ankara: Pegem Akademi.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül.
- Gökçe, B. (2020). Dinleme-söz varlığı ilişkisi. M. N. Kardaş (Ed.), *Dinleme eğitimi* içinde (s. 91-127). Ankara: Pegem Akademi.
- İpek Eğilmez, N. (2010). *İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarına aktarımı*. (Doktora tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Karadağ, Ö. (2005). *İlköğretim I. kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karagöl, E. ve Tarakçı, R. (2019). Söz varlığı öğretimi açısından ortaokul Türkçe ders kitapları. *Millî Eğitim Dergisi*, 48(222), 149-171.
- Kargın, F. (2019). *6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı öğeleri üzerine bir inceleme*. (Yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Keklik, S. (2010). Türkçe ders ve öğrenci çalışma kitaplarının atasözleri ve özdeyişler açısından incelenmesi. *Türkçe öğretiminde güncel tartışmalar* içinde (s. 95- 112). Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.
- Kurudayıoğlu, M. (2005). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kurudayıoğlu, M. ve Karadağ, Ö. (2005). Kelime hazinesi çalışmaları açısından kelime kavramı üzerine bir değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 293-307.
- Kettunen, K. (2014). Can type-token ratio be used to show morphological complexity of languages. *Journal of Quantitative Linguistics*, 21(3), 223-245.
- Karadağ, Ö. (2018). Dil eğitimi araştırmaları için bir değişken önerisi: kelime hazinesi katsayısı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6 (2), 532-537.
- Kemiksiz, Ö. (2022). Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarındaki metinlerde yer alan deyimler üzerine bir inceleme. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 41, 1-12.
- Köstüklü, N. (2014). *Sosyal bilimler ve tarih öğretimi*. Konya: Çizgi.
- Öz, G. (2012). *İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı bakımından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative research "nitel araştırma"* (S. Turan, Trans.). Ankara: Nobel Kitap.
- Pilav, S. (2008). *Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin söz varlığı üzerine bir araştırma*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Onan, B. (2016). Söz varlığı terminolojisi üzerine bir analiz çalışması. *Millî Eğitim*, 45(210), 11-29.
- Richards, B. (1987). Type/token ratios: what do they really tell us?. *Journal of Child Language*, 14(2), 201-209.
- Sarı, İ. (2015). *Türkçede ekleme dışı sözcük yapımı ve sözlükselleşme*. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sinan, A. T. (2015). *Türkçenin deyim varlığı*. İstanbul: Kesit.
- TDK. (2024a). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- TDK. (2024b). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- TDK. (2024c). *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Turhan, H. (2010). *8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uludağ, Ç. (2010). *7. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uslu, K. (2010). *MEB 9. sınıf Türk edebiyatı ders kitabındaki metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uyar, Ö. B. (2012). *8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki bilgilendirici metinlerin öğrencilerin söz varlığına katkısı*. (Yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Uzun, M. (2019). *5.sınıf Türkçe ders kitabının atasözleri ve deyimleri barındırması bakımından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Ünsal, H. (2005). *İlköğretim 5. ve 8. sınıflar ile ortaöğretim 11. sınıfların sözlü anlatımdaki kelime hazineleri (Afyon merkez örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Yavuz, M. (2020). *Türkçe dersi öğretim programı ve 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, N. (2008). *Muğla ili ilköğretim okullarının 1, 2, 3, 4, 5.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan kelime ve kelime gruplarının davranış değişikliği oluşturulmasına yönelik katkıları*. (Yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Yalçın, S. K. (2005). *İlköğretim 1. ve 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarının eğitsel açıdan değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Extended Abstract

Introduction

One of the most important elements in the acquisition of language skills is undoubtedly the vocabulary of that language. This study aims to determine the elements of vocabulary and their frequency of use in the textbooks taught within the scope of compulsory courses in primary education in Türkiye. To address this objective, the problem statement was formulated as follows: 'How often and how many vocabulary elements do primary school students encounter in textbooks?' In line with this general problem statement, answers to the following sub-questions were sought:

1. Considering only the formal features, how many vocabulary elements are there in the textbooks taught within the scope of compulsory courses in primary education? What is the distribution of these vocabulary elements across subjects and grade levels?
2. Considering their semantic features, how many vocabulary elements are there in the textbooks taught within the scope of compulsory courses in primary education? What is the distribution of these vocabulary elements across subjects and grade levels?
3. What are the vocabulary elements that students encounter most frequently in textbooks?

The data set obtained from the identification of vocabulary elements in primary school textbooks is expected to serve as a resource for educational administrators, textbook authors and teachers seeking to set goals and develop plans in this field.

Method

This research, which aims to determine the elements of vocabulary in primary school textbooks, was conducted using a qualitative research method and a case study design. Case studies allow for a detailed description of the researched situation. Within the scope of the research, primary school textbooks were analyzed in detail, both by class and course.

The study focused on textbooks that all students encounter in compulsory courses in primary education. In the study, one textbook from each course was analyzed to ensure data comparability. Accordingly, the research was conducted on 48 textbooks from 47 courses, 11 of which were different from each other.

The research data were obtained through document analysis. The data collected through document analysis were analyzed using content analysis. In this study, since the aim was to reveal the vocabulary elements in textbooks used in compulsory primary education courses (1st-8th grades) during the 2018-2019 academic year, a three-stage method was followed before determining the vocabulary elements. The first stage involved delimiting the course data, the second involved cleaning and organizing the data, and the third involved analyzing and classifying the delimited and cleaned data through content analysis, based on predetermined vocabulary criteria.

The 1,201,349 semantically unprocessed vocabulary elements obtained from 9,935 pages of 48 textbooks in total were limited to 1,058,434 semantically unprocessed vocabulary elements on 8,853 pages as a result of the elimination of the sections and elements excluded from the scope of the research. In the second stage of data analysis, the data were cleaned, technical errors and spelling errors were corrected, and elements not considered part of the vocabulary were removed from the text pool.

Doğan Aksan's (2015a) list of vocabulary items was taken into consideration in the process of determining the elements of vocabulary. Accordingly, the vocabulary elements were categorized under the following headings:

1. Basic words
2. Proverbs
3. Idioms
4. Mold words
5. Reduplication
6. Proper names
7. Numerical expressions (dates, times and numbers)
8. Vocabulary elements of foreign languages

When controversial situations were encountered in determining the lexical units, a resource pool consisting of various dictionaries was consulted. In order to increase the reliability of the research, digital access to the data obtained within the scope of the research was provided. The research data were made accessible with the “Edu_Books_48” tag in the “Educational Sciences” section of the TS Corpus Interface (<http://cqpweb.tscorpus.com/>).

Results and Discussion

From the pool of 1,058,434 raw vocabulary elements obtained from 48 primary school textbooks used during the 2018-2019 academic year, a total of 949,355 vocabulary elements, 33,021 of which were unique, were identified following semantic analysis. The fact that the number of different vocabulary items in the compulsory primary education textbooks totaling 33,021 suggested that students were exposed to a rich vocabulary even within compulsory courses. A general observation of the research data revealed that the rates of vocabulary and diversity did not increase gradually or systematically across grade levels, and in some cases, there were decreases in both total vocabulary and diversity as the grade level increased. Although a significant increase in total vocabulary was expected in the 7th and 8th grades compared to earlier levels, it is notable that these grades indicated lower totals or weaker representation of vocabulary types such as proverbs, formulaic expressions, and numerical expressions. Based on the research findings, it was concluded that the textbook authors did not plan for the inclusion of total or varied vocabulary elements. In the study, it was determined that more than half of the primary school textbooks (29 out of 48) did not contain proverbs, and the existing proverbs made up a very small proportion (0.19%) of the total vocabulary. In addition, the decrease in the number of proverbs in 7th and 8th-grade textbooks was noted as a significant finding.

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

EK-1.

2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı İlköğretim Ders Kitaplarında En Sık Geçen İlk 2002 Söz Varlığı Unsuru

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
1	ve	24.967	50	iste-	1.893
2	bir	17.528	51	de-	1.888
3	ol-	14.015	52	hangisi	1.869
4	bu	12.437	53	nasıl	1.860
5	da/de	7.739	54	yıl	1.852
6	için	6.942	55	al-	1.828
7	aşağı	6.655	56	metin	1.826
8	ile	5.660	57	çocuk	1.779
9	yap-	4.589	58	yan	1.757
10	sayı	4.444	59	biz	1.742
11	o	4.273	60	ilgili	1.706
12	yaz-	4.236	61	ise	1.706
13	etkinlik	3.991	62	çevre	1.665
14	ne	3.918	63	ad	1.652
15	insan	3.704	64	ses	1.629
16	gibi	3.561	65	madde	1.615
17	yer	3.556	66	yol	1.615
18	veril-	3.360	67	neden	1.581
19	var	3.223	68	görsel	1.573
20	şekil	3.213	69	tablo	1.567
21	en	3.136	70	kullanıl-	1.566
22	göre	3.002	71	soru	1.564
23	bul-	2.824	72	yapıl-	1.538
24	ben	2.713	73	1	1.535
25	gel-	2.691	74	konu	1.522
26	çok	2.685	75	bilgi	1.519
27	daha	2.678	76	ev	1.518
28	DOĞRU	2.455	77	farklı	1.513
29	sonra	2.363	78	öğren-	1.511
30	iki	2.270	79	sen	1.507
31	ara	2.226	80	kişi	1.500
32	bulun-	2.170	81	birlikte	1.496
33	su	2.164	82	özellik	1.487
34	siz	2.150	83	uzunluk	1.487
35	kendi	2.126	84	okul	1.479
36	işlem	2.093	85	oku-	1.462
37	gün	2.077	86	veya	1.453
38	kullan-	2.052	87	cümle	1.449
39	sonuç	2.029	88	kitap	1.436
40	kaç	2.028	89	durum	1.426
41	arkadaş	2.027	90	başla-	1.418
42	alan	2.023	91	yaşa-	1.416
43	büyük	2.003	92	biri	1.385
44	Allah	2.002	93	sıra	1.384
45	her	1.969	94	kelime	1.366
46	örnek	1.960	95	gerek-	1.359
47	hangi	1.919	93	sıra	1.384
48	ülke	1.901	94	kelime	1.366
49	üzeri	1.897	95	gerek-	1.359

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
96	Atatürk/(Gazi/Yarbay/Yüzbaşı/Miralay) Mustafa Kemal (Atatürk/Paşa/Bey)/7. Ordu Komutanı Mustafa Kemal/Ata	1.340	141	değil	1.060
97	bil-	1.330	142	den-	1.054
98	müzik	1.322	143	kal-	1.037
99	söyle-	1.320	144	ürün	1.029
100	git-	1.305	145	hayat	1.024
101	gör-	1.303	146	baba	1.023
102	zaman	1.300	147	incele-	1.016
103	aynı	1.283	148	el	1.007
104	uygun	1.279	149	saat	990
105	araç	1.259	150	bütün	989
106	amaç	1.258	151	kenar	981
107	Türk (Türük)/Türk Milleti	1.251	152	açı	979
108	içinde	1.217	153	aile	978
109	oluş-	1.215	154	güzel	973
110	oluştur-	1.206	155	bölüm	969
111	ilk	1.202	156	basamak	962
112	kadar	1.201	157	bazı	959
113	Hz.(Hazreti) Muhammed/Hz.Peygamber	1.192	158	c.c.	941
114	çalış-	1.181	159	olma	941
115	ifade	1.174	160	hâl	937
116	sınıf	1.168	161	kâğıt	937
117	önce	1.158	162	dünya	929
118	diğer	1.153	163	Türkiye	927
119	küçük	1.144	164	birim	926
120	önemli	1.144	165	kuvvet	925
121	3	1.135	166	olay	922
122	ana/anne	1.134	167	söz	920
123	iç	1.134	168	değer	919
124	birbiri	1.118	169	alt	905
125	karşı	1.116	170	öğretmen	905
126	çalışma	1.112	171	devlet	900
127	hak	1.111	172	eşit	895
128	göster-	1.109	173	iyi/iy	888
129	2	1.108	174	kesir	885
130	toplam	1.105	175	çözüm	876
131	yukarı	1.103	176	sağla-	875
132	grup	1.102	177	baş	869
133	ver-	1.102	178	bak-	866
134	hareket	1.101	179	ya da	864
135	düşün-	1.098	180	çık-	858
136	anlam	1.097	181	tüm	856
137	tane/dane	1.095	182	iş	855
138	öğrenci	1.078	183	ışık	843
139	geç-	1.075	184	yeni	843
140	fazla	1.067	185	düşünce	841

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
186	santimetre/cm	841	235	Müslüman	679
187	anlat-	838	236	oyun	675
188	canlı	836	237	şarkı	672
189	cisim	830	238	yaş (yıl birimi, çağ)	669
190	açıkla-	827	239	yapı	667
191	5	817	240	cevapla-	651
192	kaynak	811	241	YANLIŞ	651
193	nokta	810	242	etki	641
194	Dünya	802	243	tahmin	640
195	paylaş-	802	244	ihtiyaç	635
196	sev-	801	245	sıcaklık	629
197	4	798	246	s.a.v.	628
198	toplum	794	247	diye	624
199	şey	789	248	metre	621
200	üç	789	249	para	618
201	çiz-	782	250	üst	618
202	tarafından/ tarafımızdan	781	251	10	614
203	ağaç	777	252	süre	614
204	yok	772	253	şehir	612
205	başka	763	254	kültür	609
206	bölge	762	255	yazıl-	604
207	hayvan	760	256	görev	603
208	hem	760	257	ders	600
209	tür	756	258	birlik	598
210	kural	755	259	sorun	597
211	miktar	755	260	yakın	595
212	dinle-	748	261	araştırma	592
213	millet	737	262	bitki	584
214	olabil-	732	263	ama/amma	576
215	eser (yapıt)	731	264	kısım	576
216	toprak	730	265	ait	575
217	belirle-	729	266	uzun	573
218	ancak	728	267	6	570
219	hava	720	268	hakkında	569
220	son	719	269	Türk lirası	566
221	kutu	718	270	çeşitli	566
222	ay (süre)	706	271	ilişki	565
223	yön	705	272	dikkat et-	564
224	parça	703	273	yer al-	562
225	az	695	274	kilo/kilogram/kg/kg.	555
226	grafik	695	275	işaretle-	554
227	resim	695	276	Güneş	552
228	ölçü	694	277	birçok	552
229	davranış	693	278	varlık	550
230	sahip	693	279	nedir	549
231	tarih	688	280	renk	548
232	adım	686	281	uçgen	546
233	şiiir	684	282	defter	540
234	ki	682	283	kare	540

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
284	malzeme	540	333	yüce	450
285	ünite	540	334	ampul	448
286	sevgi	539	335	kısa	448
287	dış	537	336	hücre	445
288	göz	537	337	tartış-	445
289	çünkü	535	338	dön-	444
290	elektrik	534	339	problem	443
291	din	533	340	üretim	443
292	teknoloji	529	341	Anadolu	440
293	kuş	527	342	olmak	440
294	hazırla-	526	343	çiçekle	439
295	yardım	524	344	dönem	439
296	kim	520	345	katı	438
297	ön	517	346	devam et-	437
298	sıvı	517	347	İslam	435
299	hafta	516	348	veri	435
300	boşluktaymış	512	349	eş	431
301	dikdörtgen	511	350	hiç	431
302	günümüz	508	351	böylece	429
303	ortam	508	352	uygula-	429
304	yaşam	508	353	toplan-	428
305	tam	507	354	besin	427
306	gelişme	506	355	enerji	425
307	onluk	503	356	gece	425
308	art-	496	357	yemek	425
309	konuşma	495	358	doğal sayı	424
310	halk	491	359	adet	424
311	sebeup	489	360	dur-	424
312	a.s.	484	361	seç-	424
313	sağlık	481	362	lira	423
314	kalem	479	363	bahçe	422
315	görül-	477	364	sağ (yön)	422
316	kadın	474	365	cevap	421
317	üzere	473	366	kardeş/gardaş/kardaş	421
318	önem	472	367	1.	417
319	köşe	466	368	ayrıl-	417
320	duygu	465	369	gir-	416
321	herkes	465	370	İstanbul	414
322	araştır-	464	371	faaliyet	414
323	isim	463	372	fark	414
324	kavram	463	373	tamamla-	413
325	sadece	462	374	topla-	413
326	noktalı	461	375	gerekli	412
327	kullanım	460	376	savaş	411
328	doldur-	458	377	8	410
329	temel	458	378	boy (uzunluk)	410
330	değerlendirme	456	379	toplama	410
331	tahmin et-	455	380	saye	409
332	şu	453	381	sorumluluk	409

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
382	ısı	408	431	hep	369
383	yazı	408	432	nota	369
384	peygamber	406	433	ulaş-	369
385	2.	405	434	birer	368
386	kimse	405	435	boya-	368
387	birey	403	436	yapma	368
388	dakika	403	437	değiş-	367
389	yararlan-	402	438	sahip ol-	366
390	kütle	401	439	derece	366
391	yüz (surat, yüzey)	401	440	kız	365
392	böyle	400	441	şöyle	364
393	ekonomik	400	442	hareket et-	363
394	etkile-	400	443	sor-	363
395	türkü	400	444	uygun ol-	362
396	dil (lisan)	399	445	orta	360
397	konuş-	399	446	ve benzer (benzeri/benzerleri)	357
398	düş-	397	447	sözcük	357
399	hiçbir	397	448	gösterim	354
400	taraf	396	449	hız	354
401	vatan	395	450	karşılaştır-	353
402	yöntem	395	451	7	352
403	yüzey	395	452	kurul-	351
404	araç gereç	394	453	işaret	350
405	vücut	394	454	pil	350
406	yüksek	394	455	çarpma	349
407	model	392	456	haber	349
408	yıldız	392	457	ye-	349
409	bazısı/bazıları	391	458	katıl-	348
410	bırak-	391	459	asker	347
411	sistem	391	460	dört	347
412	şimdi	389	461	gösteril-	347
413	etraf	387	462	gözlemler-	347
414	tanı-	387	463	bugün	346
415	oğul	386	464	doğ-	345
416	harf	385	465	meslek	345
417	sol	385	466	uygulama	345
418	oran	383	467	getir-	344
419	Kur'an-ı Kerim	382	468	yükseklik	344
420	ifade et-	380	469	anla-	343
421	tek	380	470	taşı-	341
422	alın-	379	471	hazırlık çalışması	340
423	biçim	377	472	aç-	340
424	bile	377	473	dik	339
425	orman	374	474	kat	339
426	12	372	475	hazırlık	338
427	köy	371	476	ikinci	338
428	gerçek	370	477	deniz	337
429	ayrıca	369	478	doğal	336
430	bilgisayar	369	479	eğitim	334

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
480	il	331	528	boyunca	302
481	doğa	330	529	bilimsel	301
482	atık	326	530	eşleştir-	300
483	rakam	326	531	nesne	300
484	araba	325	532	Karagöz	298
485	nüfus	324	533	mal	298
486	adam	323	534	ritim	298
487	gereç	323	535	oda	297
488	ayet	322	536	namaz	296
489	elde et-	321	537	eşitlik	295
490	güç	321	538	gaz	294
491	sanat	320	539	hikâye	294
492	bardak	319	540	renkli	294
493	yurt	318	541	erkek	293
494	bekle-	317	542	arka	292
495	içeri	317	543	çizgi	292
496	otur-	317	544	eski	292
497	kırmızı	316	545	harita	291
498	yine/gene	316	546	tekrar	290
499	kez	315	547	oyna-	289
500	sayfa	315	548	sure	289
501	yaklaşık	315	549	kutucuk	288
502	kur-	314	550	yönetim	288
503	trafik	314	551	İstiklal Marşı	287
504	duy-	313	552	her şey	287
505	komşu	313	553	güvenlik	287
506	hemen	312	554	sonunda	287
507	kazan-	312	555	yaşan-	287
508	ondalık	312	556	mavi	286
509	Ay/Aydede	311	557	dinleme	285
510	izle-	311	558	dağ	284
511	kap	311	559	9	283
512	taban	311	560	ders kitabı	283
513	Osmanlı Devleti (İmparatorluğu)	310	561	süt	281
514	sizce	310	562	kilometre	280
515	koy-/ko-	309	563	tarım	280
516	taş	309	564	3.	279
517	ad veril-	307	565	çıkır-	279
518	burada	307	566	ey	279
519	litre	307	567	değişim	278
520	ortak	307	568	et-	278
521	özgürlük	307	569	dede	277
522	cam	306	570	devre	277
523	çıkarma	306	571	düzenlen-	277
524	millî	306	572	ekmek	277
525	top	305	573	uy-	276
526	bilim	303	574	sembol	275
527	yapabil-	303	575	yük	275

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
576	geri	273	625	geometrik	255
577	tut-	273	626	yerleştir-	255
578	ayak	272	627	pek çok	254
579	yani	272	628	açıl-	254
580	daire	271	629	belirtil-	253
581	gerek	271	630	Hacivat	252
582	ordu	271	631	değişken	252
583	terim	271	632	düşman	252
584	uç	271	633	geçmiş (mazi)	252
585	fiyat	270	634	yeşil/yaşıl	252
586	meyve	270	635	fark et-	251
587	oyuncak	270	636	elma	251
588	ne kadar	269	637	gazete	251
589	artık (zarf)	269	638	iklim	251
590	isten-	269	639	basit	250
591	sözlük	269	640	Osmanlı	249
592	çalgi	267	641	çarpım	249
593	kes-	267	642	iletişim	249
594	on	267	643	0	248
595	uzak	267	644	prizma	248
596	hacim	266	645	başlık	247
597	100	265	646	çek-	247
598	beyaz	265	647	karşılık	247
599	kurum	265	648	ulaşım	247
600	elde edil-	264	649	benzer	246
601	tel	264	650	evet	246
602	neden ol-	263	651	gönder-	246
603	yapmak	263	652	4.	244
604	kontrol et-	262	653	ayır-	244
605	bölün-	262	654	bakım	244
606	fikir	262	655	demek	244
607	görün-	262	656	inan-	244
608	bilin-	261	657	niçin	244
609	işte	261	658	sabah	244
610	belirt-	260	659	sanayi	244
611	ibadet	259	660	tahta	244
612	kapı	259	661	boş	243
613	bayram	258	662	günlük	242
614	dua	258	663	okuma	242
615	sıcak	258	664	saygı	242
616	fakat	257	665	büyükük	241
617	kar	257	666	kütüphane	241
618	kış	257	667	karar ver-	240
619	üretil-	257	668	20	240
620	biraz	256	669	dost	240
621	yiyecek (besin)	256	670	örüntü	240
622	tam sayı	255	671	soğuk	240
623	at-	255	672	unut-	240
624	eşya	255	673	yorumla-	240

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
674	dal	239	723	sosyal	223
675	hastalık	239	724	makine	222
676	hepsi	239	725	telefon	222
677	kültürel	239	726	ortaya çık-	221
678	televizyon	239	727	yardım et-	221
679	merkez	238	728	buyur-	221
680	başarı	237	729	ölç-	221
681	hızlı	237	730	genellikle	220
682	birinci	236	731	ince	220
683	çeşit	236	732	mıknatıs	220
684	bilim insanı	234	733	özel	220
685	kabul et-	234	734	yüzyıl	220
686	azal-	234	735	Kur'an/Mushaf	219
687	basamaklı	234	736	belirli	219
688	büyü-	234	737	ışın	219
689	cumhuriyet	234	738	koy-	219
690	bağlı	233	739	camii	218
691	görüntü	233	740	geliş-	218
692	internet	233	741	satıl-	218
693	kullanma	232	742	uzaklık	218
694	an	231	743	yavru	218
695	Ankara	230	744	ilke	217
696	ilaç	230	745	projeler	217
697	inanç	230	746	duvar	216
698	kol	230	747	ekle-	216
699	masa	230	748	ortalama	216
700	yaprak	230	749	silindir	216
701	Türkçe	229	750	herhangi bir	215
702	çöz-	229	751	deney	214
703	hazırlan-	229	752	gezegen	214
704	karşılaş-	229	753	hayır	214
705	şart	229	754	program	214
706	vatandaş	229	755	süreç	214
707	yapılma	229	756	öyle	213
708	hesapla-	228	757	payda	213
709	yürü-	228	758	Avrupa	212
710	art	227	759	15	212
711	bayrak	227	760	bit-	212
712	bölme (işlem, eylem)	227	761	çubuk	212
713	gelecek (isim)	227	762	hisset-	212
714	kan	227	763	puan	212
715	mevsim	227	764	r.a.	212
716	olumsuz	227	765	ticaret	212
717	yolcu	226	766	aynı zamanda	211
718	Ali	225	767	doğru parçası (parçaları)	211
719	akıl	225	768	genç	211
720	yumurta	225	769	sağlıklı	211
721	uzay	224	770	yöre	211
722	koş-	223	771	aşama	210

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
772	bazen	210	821	birkaç	194
773	can	209	822	kareli	193
774	eğer	208	823	tüketim	193
775	fotoğraf	208	824	unsur	193
776	ağırlık	207	825	örnek ver-	191
777	bisiklet	207	826	benze-	191
778	cetvel	207	827	ekonomi	191
779	gemi	207	828	padişah	191
780	ip	207	829	organ	190
781	spor	207	830	yönelik	190
782	genel ağ	206	831	Mekke	189
783	yeniden	206	832	kalp	189
784	ara-	205	833	karar	189
785	hizmet	205	834	miras	189
786	konum	205	835	sat-	189
787	yaşlı	205	836	sebze	189
788	zor	205	837	uçak	189
789	açık	204	838	her biri	188
790	gerçekleş-	204	839	özellekle	188
791	kötü	204	840	say-	188
792	öl-	204	841	bulut	187
793	bulmak	203	842	çıkış	187
794	matematik	203	843	geçir-	187
795	üret-	203	844	teknolojik	187
796	değerlendir-	202	845	Rab/Rabb	186
797	rüzgâr	201	846	farklılık	186
798	takım	201	847	kolay	186
799	boş bırakıl-	200	848	makas	186
800	yardımcı ol-	200	849	metal	186
801	dolu	200	850	sarı	186
802	geliştir-	200	851	noktalama işaretleri	185
803	toplumsal	200	852	davran-	185
804	değişiklik	199	853	oluşturul-	185
805	gelir	199	854	sonraki	185
806	kişilik	199	855	doğrultu	184
807	sür-	199	856	korumak	184
808	bir süre	198	857	plastik	184
809	açıklama	198	858	sınır	184
810	ağız	198	859	meydana gel-	183
811	istek	198	860	zarar ver-	183
812	hatırla-	196	861	cebirse ifade	183
813	ölçme	196	862	sayı doğrusu	183
814	yerine getir-	195	863	adalet	183
815	Millî Mücadele	195	864	dışarı	183
816	at (hayvan)	195	865	doğruluk	183
817	barış	195	866	doğu	183
818	sokak	195	867	nerede	183
819	tema	195	868	seslendir-	183
820	ya	195	869	temizlik	183

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
870	yüzlük	183	919	akraba	172
871	doktor	182	920	belli	172
872	koru-	182	921	denklem	172
873	yarat-	182	922	kuruş/kr.	172
874	uygulan-	181	923	pay	172
875	yabancı	181	924	yüzde	172
876	zihin	181	925	ilçe	171
877	30	180	926	ölüm	171
878	çarp-	180	927	seçim	171
879	in-	180	928	tohum	171
880	kahraman	180	929	türlü	171
881	karton	180	930	bulabil-	170
882	korunma	180	931	çıkarıl-	170
883	kabul edil-	179	932	gül	170
884	değiştir-	179	933	şiddet	170
885	göl	179	934	katkı sağla-	169
886	makam	179	935	gök	169
887	yarım	179	936	kemik	169
888	yeryüzü	179	937	mesafe	169
889	50	178	938	topluluk	169
890	beş	178	939	aydınlatma	168
891	çanta	178	940	ilerle-	168
892	demir	178	941	bir kısım	167
893	denil-	178	942	ondalık gösterim	167
894	dinî	178	943	mektup	167
895	geniş	178	944	otomobil	167
896	güvenli	178	945	her bir	166
897	iç-	178	946	gökyüzü	166
898	karışım	178	947	karşıla-	166
899	kuruluş	178	948	kıyafet	166
900	şeker	178	949	meclis	166
901	eksen	177	950	pencere	166
902	yayı-	177	951	sağlamak	166
903	rasyonel sayı	176	952	sırala-	166
904	balık	176	953	çevir-	165
905	emir	176	954	eksik	165
906	gıda	176	955	ezgi	165
907	kullanılma	176	956	santimetrekare	165
908	yağmur	176	957	usta	165
909	derece selsiyus	175	958	hasta	164
910	balon	175	959	yazılı	164
911	fabrika	175	960	çarpan (isim)	163
912	görebil-	175	961	fiziksel	163
913	sürekli	175	962	görüş	163
914	çokgen	174	963	güneş	163
915	paralel	174	964	okunuş	163
916	siyasi	174	965	yalnız	163
917	gözlem	173	966	bağımsızlık	162
918	kulak	173	967	hızla	162

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
968	üye	162	1017	bu yüzden	152
969	yan-	162	1018	başlangıç	152
970	fidan	161	1019	kumaş	152
971	güzellik	161	1020	maden	152
972	tabak	161	1021	ölçüm	152
973	kıyı	160	1022	proje	152
974	numara	160	1023	ters	152
975	öde-	160	1024	oyun oyna-	150
976	şair	160	1025	beslenme	150
977	her zaman	159	1026	burun	150
978	güçlü	159	1027	mililitre	150
979	plan	159	1028	serbest	150
980	seçenek	159	1029	yansıma	150
981	zemin	159	1030	yolculuk	150
982	akşam	158	1031	Elif	149
983	düzenle-	158	1032	18	149
984	eleman	158	1033	böl-	149
985	küp	158	1034	öyleyse	149
986	orada	158	1035	rol	149
987	sun-	158	1036	yarışma	149
988	tehlike	158	1037	bin (sayı)	148
989	yakıt	158	1038	götür-	148
990	yarı	158	1039	insanlık	148
991	Mehmet	157	1040	kalın	148
992	anlatıl-	157	1041	olasılık	148
993	aralık (mesafe)	157	1042	25	147
994	demokrasi	157	1043	temsil et-	147
995	film	157	1044	ziyaret et-	147
996	kart	157	1045	birimkare	147
997	katkı	157	1046	dolayı	147
998	yarıçap	157	1047	geleneksel	147
999	yazma (eylemsi)	157	1048	gölge	147
1000	elektrik enerjisi	156	1049	gönderil-	147
1001	alet	156	1050	imkân	147
1002	çember	156	1051	yağ	147
1003	okun-	156	1052	yazar	147
1004	sıfır	156	1053	ayna	146
1005	bina	155	1054	gelişim	146
1006	5.	154	1055	mesaj	146
1007	anlayış	154	1056	nefes	146
1008	peki	154	1057	uç-	146
1009	şişe	154	1058	Ramazan	145
1010	bağlı ol-	153	1059	cevap ver-	145
1011	alma	153	1060	içer-	145
1012	rağmen	153	1061	koku	145
1013	satış	153	1062	sanatçı	145
1014	sevinç	153	1063	yaz (mevsim)	145
1015	söyleme	153	1064	Medine/Medinetü'l-Münevvere	144
1016	İzmir	152	1065	satın al-	144

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
1066	basınç	144	1115	melek	137
1067	bilye	144	1116	üçüncü	137
1068	turizm	144	1117	yola çık-	136
1069	geri dönüşüm	143	1118	takip et-	136
1070	günlük hayat	143	1119	beslen-	136
1071	düzen	143	1120	çizim	136
1072	hazine	143	1121	yay	136
1073	ifade edil-	142	1122	benzerlik	135
1074	atom/atomus	142	1123	beri	135
1075	destek	142	1124	tanecik	135
1076	kaybet-	142	1125	yoğunluk	135
1077	her gün	141	1126	Ayşe	134
1078	almak	141	1127	ana fikir	134
1079	buz	141	1128	şarkı söyle-	134
1080	gen	141	1129	ağır	134
1081	gram/gr	141	1130	ahiret	134
1082	ileri	141	1131	alabil-	134
1083	kullanmak	141	1132	genel	134
1084	otobüs	141	1133	huzur	134
1085	24	140	1134	kablo	134
1086	işçi	140	1135	kara (toprak)	134
1087	kere	140	1136	mahalle	134
1088	kısaltıl-	140	1137	önceki	134
1089	tarihî	140	1138	sabit	134
1090	yaklaş-	140	1139	uydu	134
1091	yaygın	140	1140	ihtiyaç ol-	133
1092	belki	139	1141	elektrikli	133
1093	beraber	139	1142	kişisel	133
1094	cihaz	139	1143	market	133
1095	deprem	139	1144	mercek	133
1096	gelenek	139	1145	söyleyebil-	133
1097	kullanabil-	139	1146	yalnızca	133
1098	oyuncu	139	1147	sözlük anlamı	132
1099	acaba/acep	138	1148	çalışma yap-	132
1100	ahlak	138	1149	bura	132
1101	gül-	138	1150	dayan-	132
1102	izleme	138	1151	gez-	132
1103	tamamı	138	1152	içerik	132
1104	temiz	138	1153	olumlu	132
1105	tüket-	138	1154	sesli	132
1106	vur-	138	1155	zarar	132
1107	yapım	138	1156	acı	131
1108	60	137	1157	dosya	131
1109	batı	137	1158	dörtgen	131
1110	gezi	137	1159	iyilik	131
1111	hatta	137	1160	kaç-	131
1112	karşılıklı	137	1161	kaldır-	131
1113	kon-	137	1162	maç	131
1114	marş	137	1163	oldukça	131

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
1164	öğrenme	131	1213	ak-	124
1165	ton	131	1214	diş	124
1166	problem çöz-	130	1215	kimyasal	124
1167	alışveriş	130	1216	yavaş	124
1168	bildir-	130	1217	yürek	124
1169	defa	130	1218	okuma metni	123
1170	levha	130	1219	amca	123
1171	mutluluk	130	1220	ayrıt	123
1172	sağlan-	130	1221	bakır	123
1173	terazi	130	1222	belirlen-	123
1174	yapılabil-	130	1223	element	123
1175	yaşama	130	1224	etkili	123
1176	yat-	130	1225	evren	123
1177	ağ	129	1226	faktör	123
1178	altın	129	1227	modelle-	123
1179	kahve	129	1228	paket	123
1180	mücadele	129	1229	tasarla-	123
1181	sınav	129	1230	yapay	123
1182	tasarım	129	1231	yasa	123
1183	tepe	129	1232	dairesel	122
1184	yetenek	129	1233	halka	122
1185	14	128	1234	sunum	122
1186	40	128	1235	vakit	122
1187	haydi/haydin	128	1236	yar/yâr (sevgili)	122
1188	mümkün	128	1237	yüz (sayı)	122
1189	öneri	128	1238	özen göster-	121
1190	iş birliği	127	1239	cep telefonu	121
1191	bağlantı	127	1240	anlama	121
1192	beceri	127	1241	ayakkabı	121
1193	bulmaca	127	1242	eşitsizlik	121
1194	çekil-	127	1243	hazır	121
1195	efendim	127	1244	saç	121
1196	görevli	127	1245	atasözü	120
1197	hafif	127	1246	beraberlik	120
1198	uluslararası	127	1247	çabuk	120
1199	akıllı tahta	126	1248	çöp	120
1200	etkili ol-	126	1249	güney	120
1201	iman et-	126	1250	kedi	120
1202	bitir-	126	1251	tarla	120
1203	DNA	126	1252	uyu-	120
1204	güven	126	1253	yetiş-	120
1205	öykü	126	1254	anlamına gel-	119
1206	seçil-	126	1255	not et-	119
1207	sırasıyla	126	1256	üslû ifade	119
1208	taşıt	126	1257	anahtar	119
1209	zengin	126	1258	atıl-	119
1210	deyim	125	1259	bağımsız	119
1211	düzenli	125	1260	bölen	119
1212	elektrik devresi	124	1261	çal-	119

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
1262	kimi	119	1311	sebepl ol-	112
1263	tören	119	1312	aman/amanın	112
1264	tren	119	1313	kork-	112
1265	yeterli	119	1314	koyun	112
1266	Emre	118	1315	negatif	112
1267	16	118	1316	parmak	112
1268	adlandırıl-	118	1317	sıklık	112
1269	ek	118	1318	yangın	112
1270	lamba	118	1319	yıka-	112
1271	park	118	1320	zeytinyağı	112
1272	yuva	118	1321	Ahmet	111
1273	zararlı	118	1322	Mehmet Âkif (Ersoy/Bey)	111
1274	artır-	117	1323	adres	111
1275	çay	117	1324	domates	111
1276	çeyrek	117	1325	gönül	111
1277	dönüş-	117	1326	yayıma	111
1278	düz	117	1327	yüksel-	111
1279	etkilen-	117	1328	ihtiyaç duy-	110
1280	köşegen	117	1329	etkileşimli tahta	110
1281	kuzey	117	1330	alışkanlık	110
1282	yarın	117	1331	denge	110
1283	merak et-	116	1332	futbol	110
1284	tercih et-	116	1333	keşfet-	110
1285	bin-	116	1334	kıta	110
1286	dene-	116	1335	kolaylaştır-	110
1287	direnç	116	1336	koşul	110
1288	gündüz	116	1337	nimet	110
1289	siyah	116	1338	dikkat çek-	109
1290	tüketici	116	1339	farklı ol-	109
1291	dua et-	115	1340	beden	109
1292	o zaman	115	1341	buğday	109
1293	ateş	115	1342	cins	109
1294	birleştir-	115	1343	dönme	109
1295	deri	115	1344	iletken	109
1296	gürlük	115	1345	kapat-	109
1297	hata	115	1346	ödev	109
1298	oynan-	115	1347	Akdeniz	108
1299	Kâbe	114	1348	duyu organı	108
1300	bağla-	114	1349	namaz kıl-	108
1301	birisi	114	1350	büyüme	108
1302	çarpıl-	114	1351	derin	108
1303	parlaklık	114	1352	dijital	108
1304	saniye	114	1353	eklen-	108
1305	sürat	114	1354	giderek	108
1306	çiftlik	113	1355	harca-	108
1307	çocukluk	113	1356	köpek	108
1308	gerektir-	113	1357	öğret-	108
1309	ömür	113	1358	tasarruf	108
1310	zamanla	113	1359	üreme	108

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
1360	anayasa	107	1409	hedef	103
1361	görme	107	1410	ilgi	103
1362	halı	107	1411	kimya	103
1363	heyecan	107	1412	yüklü	103
1364	kalk-	107	1413	Türkiye Cumhuriyeti	102
1365	manevi	107	1414	önem ver-	102
1366	mutlu	107	1415	bahar	102
1367	oluşum	107	1416	getiril-	102
1368	söylen-	107	1417	hastane	102
1369	o kadar	106	1418	konul-	102
1370	anlaşıl-	106	1419	kötülük	102
1371	bulma	106	1420	tatlı	102
1372	çağ	106	1421	var-	102
1373	çizil-	106	1422	yararlanıl-	102
1374	et	106	1423	yardımlaşma	102
1375	ilim	106	1424	yuvarlan-	102
1376	kanun (yasa)	106	1425	6.	101
1377	karanlık	106	1426	buradan	101
1378	tak-	106	1427	elbise	101
1379	1000	105	1428	geçiş	101
1380	günlük yaşam	105	1429	hediye	101
1381	çağır-	105	1430	icat	101
1382	çift	105	1431	kral	101
1383	dergi	105	1432	kullanılabil-	101
1384	dile-	105	1433	mutlaka	101
1385	dol-	105	1434	mümin	101
1386	gelme	105	1435	okumak	101
1387	iman	105	1436	tıp	101
1388	israf	105	1437	ünlü	101
1389	işgal	105	1438	vuruş	101
1390	itibaren	105	1439	yuvarlak	101
1391	katman	105	1440	ne zaman	100
1392	kaza	105	1441	yanı sıra	100
1393	liste	105	1442	antlaşma	100
1394	misafir	105	1443	bulunma	100
1395	vergi	105	1444	düzye	100
1396	yönerge	105	1445	esas	100
1397	İngiliz	104	1446	kapalı	100
1398	bağır-	104	1447	kapla-	100
1399	dostluk	104	1448	zafer	100
1400	edin-	104	1449	İngiltere	99
1401	hac	104	1450	TBMM	99
1402	hadis	104	1451	altı (sayı)	99
1403	hürriyet	104	1452	asla	99
1404	kas	104	1453	bey	99
1405	termometre	104	1454	dik-	99
1406	yansıt-	104	1455	dikkat	99
1407	ah	103	1456	geçen (bir önceki)	99
1408	hayal	103	1457	görmek	99

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
1458	ilgilen-	99	1507	başlan-	95
1459	kesil-	99	1508	dayanışma	95
1460	musluk	99	1509	gitme	95
1461	not	99	1510	kaydet-	95
1462	oksijen	99	1511	marka	95
1463	tiyatro	99	1512	nitelik	95
1464	Çanakkale	98	1513	oluşma	95
1465	alıştırma	98	1514	oluşturma	95
1466	artış	98	1515	ruh	95
1467	canım	98	1516	sanki	95
1468	cennet	98	1517	sel	95
1469	gitmek	98	1518	sene	95
1470	giysi	98	1519	Zeynep	94
1471	irade	98	1520	buluş	94
1472	mutfak	98	1521	geometri	94
1473	seviye	98	1522	henüz	94
1474	uyan-	98	1523	hukuk	94
1475	ücret	98	1524	kanat	94
1476	yorum	98	1525	medya	94
1477	bir araya gel-	97	1526	sevgili	94
1478	sütun grafiği	97	1527	şaşır-	94
1479	beklen-	97	1528	yönetici	94
1480	cuma	97	1529	Hoca (Nasreddin)	93
1481	elektronikte	97	1530	basamak değeri	93
1482	eşlik	97	1531	trafik kazası (kazaları)	93
1483	faýdalan-	97	1532	dizek	93
1484	giy-	97	1533	geçme	93
1485	hayvancılık	97	1534	metrekare	93
1486	planla-	97	1535	mühendis	93
1487	tasarruflu	97	1536	tedavi	93
1488	teleskop	97	1537	yıllık	93
1489	turist	97	1538	zorluk	93
1490	vakıf	97	1539	Yunus Emre (Yunus/Yunus Can)	92
1491	yağış	97	1540	ağla-	92
1492	el feneri	96	1541	bölük	92
1493	hep birlikte	96	1542	değerli	92
1494	bebek	96	1543	emret-	92
1495	blok	96	1544	fındık	92
1496	buzdolabı	96	1545	iz	92
1497	cephe	96	1546	koruma	92
1498	düşük	96	1547	kromozom	92
1499	görünüm	96	1548	kutup	92
1500	nere	96	1549	mağaza	92
1501	öncelikle	96	1550	orantı	92
1502	pozitif	96	1551	şifre	92
1503	silgi	96	1552	tablet	92
1504	İtilaf Devleti (Devletleri)	95	1553	yaşamak	92
1505	arazi	95	1554	yaya	92
1506	askerî	95	1555	başkent	91

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
1556	çoğu	91	1603	hâlâ	87
1557	lastik	91	1604	hareketli	87
1558	mimari	91	1605	karakter	87
1559	mum	91	1606	karekök	87
1560	sıkıntı	91	1607	pamuk	87
1561	tahminî	91	1608	pek	87
1562	yağ-	91	1609	sepet	87
1563	yazılım	91	1610	sürtünme	87
1564	İslamiyet	90	1611	torun	87
1565	Karadeniz	90	1612	ulaşma	87
1566	ritmik say-	90	1613	uyar-	87
1567	abla	90	1614	uyarı	87
1568	dağılım	90	1615	üzül-	87
1569	düzgün	90	1616	yatak	87
1570	gömlek	90	1617	yuvarla-	87
1571	kul	90	1618	göç et-	86
1572	ölçül-	90	1619	uzak dur-	86
1573	bu kadar	89	1620	Birinci Dünya Savaşı (Birinci Cihan Harbi)	86
1574	dikkatli ol-	89	1621	Hz. İbrahim/(Halil) İbrahim Peygamber	86
1575	beherglas	89	1622	öz değerlendirme	86
1576	davul	89	1623	araştırma yap-	86
1577	dolaş-	89	1624	fayda	86
1578	engelle-	89	1625	kent	86
1579	erime	89	1626	mekân	86
1580	güvercin	89	1627	oruç	86
1581	kömür	89	1628	sigara	86
1582	uyuma	89	1629	tamamen	86
1583	hâline gel-	88	1630	tekerlek	86
1584	zorunda kal-	88	1631	uygarlık	86
1585	akım	88	1632	yapılış	86
1586	anı	88	1633	yedi (sayı)	86
1587	aşırı	88	1634	yoğun	86
1588	atmosfer	88	1635	Fransız	85
1589	binlerce	88	1636	ata (cet)	85
1590	çalışmak	88	1637	boyut	85
1591	kurban	88	1638	duyul-	85
1592	portakal	88	1639	içecek	85
1593	sektör	88	1640	konulu	85
1594	şema	88	1641	koordinat	85
1595	dikkate al-	87	1642	köprü	85
1596	gök cismi	87	1643	kuvvetli	85
1597	o hâlde	87	1644	numaralı	85
1598	artma	87	1645	ölçek	85
1599	baskı	87	1646	tavuk	85
1600	çiftçi	87	1647	video	85
1601	dağıtım	87	1648	geri dön-	84
1602	dökül-	87	1649	200	84

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
1650	dokun-	84	1698	yapıştır-	82
1651	elbet	84	1699	Mimar Sinan (Mimar)	81
1652	etkin	84	1700	Yunan	81
1653	köylü	84	1701	doğal gaz	81
1654	merhamet	84	1702	enerji kaynağı	81
1655	şenlik	84	1703	merkez aç	81
1656	tanıt-	84	1704	ana (temel)	81
1657	uğraş-	84	1705	aracılık	81
1658	yok ol-	83	1706	bağ	81
1659	merhaba	83	1707	bakıl-	81
1660	Mustafa	83	1708	başar-	81
1661	90	83	1709	başlama	81
1662	eş parça	83	1710	bozul-	81
1663	açınım	83	1711	ceviz	81
1664	bağlan-	83	1712	coğrafya	81
1665	coğrafi	83	1713	dert	81
1666	demokratik	83	1714	fil	81
1667	dilim	83	1715	hükûmet	81
1668	düğün	83	1716	nesil	81
1669	hece	83	1717	ok	81
1670	oy	83	1718	paralelkenar	81
1671	öge	83	1719	solunum	81
1672	pazar (alışveriş)	83	1720	sürdür-	81
1673	rapor	83	1721	sürücü	81
1674	sar-	83	1722	tuz	81
1675	tat	83	1723	yanıtla-	81
1676	uzan-	83	1724	yol aç-	80
1677	yerleştiril-	83	1725	Cemile	80
1678	ortaya koy-	82	1726	Ermeni	80
1679	Antalya	82	1727	su kaynakları	80
1680	Ayberk	82	1728	arı	80
1681	bir arada	82	1729	bilinç	80
1682	halk oyunu (oyunları)	82	1730	erken	80
1683	ayrı	82	1731	firma	80
1684	iyice	82	1732	kaya	80
1685	kelebek	82	1733	kırıl-	80
1686	kenarlı	82	1734	küme	80
1687	memleket	82	1735	sünnet	80
1688	odun	82	1736	un	80
1689	pekiştir-	82	1737	uzaklaş-	80
1690	petrol	82	1738	zenginlik	80
1691	saf (katışksız, iyi niyetli)	82	1739	Bursa	79
1692	saray	82	1740	Nasrettin Hoca/Koca Nasrettin/Hoca Nasrettin/Hoca	79
1693	sayıl-	82	1741	temiz tut-	79
1694	sıralama	82	1742	bas-	79
1695	sporcu	82	1743	çocukluk	79
1696	şapka	82	1744	ekran	79
1697	üstlen-	82	1745	fiil	79

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
1746	kader	79	1795	not al-	75
1747	kale	79	1796	45	75
1748	küre	79	1797	80	75
1749	masal	79	1798	tekrar et-	75
1750	mühendislik	79	1799	açıklık	75
1751	salon	79	1800	akıllı	75
1752	şüphesiz	79	1801	asıl	75
1753	teklif	79	1802	aslında	75
1754	yetkili	79	1803	boyalı	75
1755	benzin	78	1804	depo	75
1756	biriktir-	78	1805	fetih	75
1757	çekirdek	78	1806	fırın	75
1758	dinamometre	78	1807	fosil	75
1759	düzeltil-	78	1808	ilet-	75
1760	esna	78	1809	limon	75
1761	geliştiril-	78	1810	müşrik	75
1762	kalma	78	1811	önlemek	75
1763	kesim	78	1812	san-	75
1764	tesis	78	1813	şiddetli	75
1765	ulaşabil-	78	1814	yalan	75
1766	Mekkeli	77	1815	yalıtım	75
1767	bir tane	77	1816	yerleş-	75
1768	azalma	77	1817	haber ver-	74
1769	kampanya	77	1818	bir yandan	74
1770	maddi	77	1819	çoktan seçmeli	74
1771	mide	77	1820	doğal afet	74
1772	modellen-	77	1821	mücadele et-	74
1773	nereye	77	1822	tercih edil-	74
1774	ocak	77	1823	bırakıl-	74
1775	parlak	77	1824	destekle-	74
1776	poşet	77	1825	istenil-	74
1777	seçme	77	1826	kayıt	74
1778	sergile-	77	1827	kitaplık	74
1779	teyze	77	1828	kumbara	74
1780	üzüm	77	1829	kutla-	74
1781	yaralı	77	1830	medeniyet	74
1782	problem kur-	76	1831	müze	74
1783	kara yolu	76	1832	önceden	74
1784	borç	76	1833	perde	74
1785	hesap	76	1834	politika	74
1786	kısaca	76	1835	sert	74
1787	ölçüt	76	1836	toz	74
1788	roman	76	1837	vatandaşlık	74
1789	sevin-	76	1838	yumuşak	74
1790	sorul-	76	1839	eşkenar dörtgen	73
1791	tanın-	76	1840	aşk	73
1792	temsili	76	1841	başkan	73
1793	verimli	76	1842	birimküp	73
1794	zeytin	76	1843	dereceli	73

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
1844	farz	73	1893	bacak	70
1845	giriş	73	1894	bülbül	70
1846	istiklal	73	1895	çıkma	70
1847	kayıp	73	1896	dönüştür-	70
1848	kurbağa	73	1897	dönüşüm	70
1849	rehberlik	73	1898	düşünme	70
1850	satır (yazı sırası)	73	1899	emek	70
1851	şerit	73	1900	ısınma	70
1852	tutum	73	1901	indir-	70
1853	uyku	73	1902	kamyon	70
1854	vurgula-	73	1903	kapak	70
1855	yüz- (suda)	73	1904	karış-	70
1856	yol izle-	72	1905	konuşmak	70
1857	36	72	1906	minik	70
1858	aktarıl-	72	1907	oysa	70
1859	alkol	72	1908	öğrenmek	70
1860	asit	72	1909	pazartesi	70
1861	davranma	72	1910	rahat	70
1862	gerçekleştir-	72	1911	sabır	70
1863	hayırlı	72	1912	serçe	70
1864	ilan	72	1913	sofra	70
1865	kağnı	72	1914	sütun	70
1866	kimlik	72	1915	yetki	70
1867	korku	72	1916	Samsun	69
1868	pasta	72	1917	yurt dışı	69
1869	taşın-	72	1918	zıt anlamlı	69
1870	vahiy	72	1919	tespit et-	69
1871	zorlan-	72	1920	aylık	69
1872	iş yap-	71	1921	çorba	69
1873	eşlik et-	71	1922	dikil-	69
1874	babaanne	71	1923	dün	69
1875	beğen-	71	1924	eğlence	69
1876	birden (ansızın)	71	1925	gerçekten	69
1877	emanet	71	1926	hoca	69
1878	göç	71	1927	ihtiyar	69
1879	günah	71	1928	inşaat	69
1880	inek	71	1929	istasyon	69
1881	karşılama	71	1930	kahvaltı	69
1882	korun-	71	1931	küresel	69
1883	kurtar-	71	1932	mantar	69
1884	makara	71	1933	ova	69
1885	papatya	71	1934	parti	69
1886	tekerleme	71	1935	sağlanması	69
1887	yetişkin	71	1936	sevil-	69
1888	Hasan	70	1937	sön-	69
1889	ham madde	70	1938	teknik	69
1890	ışık kirliliği	70	1939	yay-	69
1891	yeryüzü şekli	70	1940	yet-	69
1892	anlatmak	70	1941	zayıf	69

İlköğretim Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi

Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık	Sıra	Söz Varlığı Unsurları	Sıklık
1942	zekât	69	1990	kayaç	67
1943	katkıda bulun-	68	1991	kolaylık	67
1944	Almanya	68	1992	koli	67
1945	180	68	1993	kurs	67
1946	eş anlamlı	68	1994	merdiven	67
1947	iş yeri	68	1995	nene/nine	67
1948	kelime grubu	68	1996	rastgele	67
1949	var ol-	68	1997	şirket	67
1950	acil	68	1998	tanıma	67
1951	belge	68	1999	temsilci	67
1952	ilişkin	68	2000	yamuk	67
1953	mineral	68	2001	yazabil-	67
1954	özgür	68	2002	zaten	67
1955	sakla-	68	Toplam Sıklık		740.791
1956	seçilme	68			
1957	simit	68			
1958	soyad/soyadı	68			
1959	sözlü	68			
1960	ticari	68			
1961	uzat-	68			
1962	üniversite	68			
1963	yeterince	68			
1964	ziyaret	68			
1965	zorunda	68			
1966	Batı (Avrupa/Amerika)	67			
1967	Efe (özel isim)	67			
1968	Kurtuluş Savaşı/€€ Savaşı/Kurtuluş (Savaşı)	67			
1969	45405	67			
1970	oyun hamuru	67			
1971	ders çalış-	67			
1972	etki et-	67			
1973	mutlu ol-	67			
1974	ahlaki	67			
1975	cumhurbaşkanı	67			
1976	çap	67			
1977	dair	67			
1978	damar	67			
1979	dörtlük	67			
1980	edebiyat	67			
1981	eksil-	67			
1982	etken	67			
1983	evre	67			
1984	geliştirme	67			
1985	gençlik	67			
1986	hoşlan-	67			
1987	ilahî	67			
1988	kardeşlik	67			
1989	kat-	67			